Ateitis

NR. 4 (12)

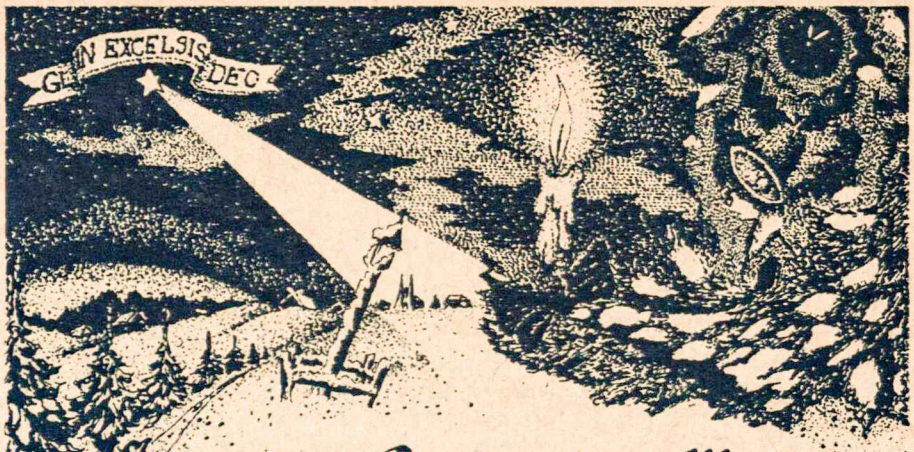

Ir aminty aigis Bernelių šventos Mišios,
Ir kaip žarijos, visos žvaigždės atsigaus,–
Ir širdyje, karylum lėvišlėn sugrįžus, ~
Varpai ir giesmės ir vargonų maldos gaus.

(B. Brazdžionis)

SVEIKI SULAUKĘ ŠVENTŲ KALĖDŲ

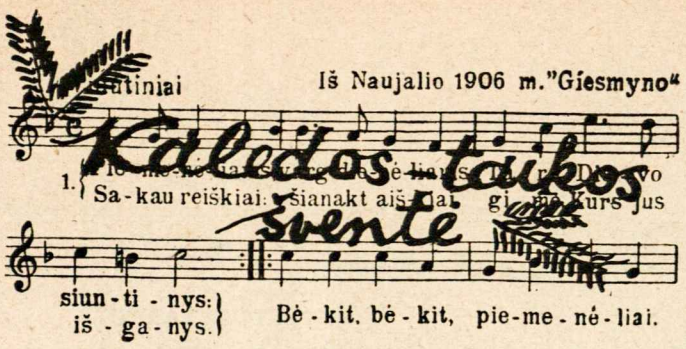

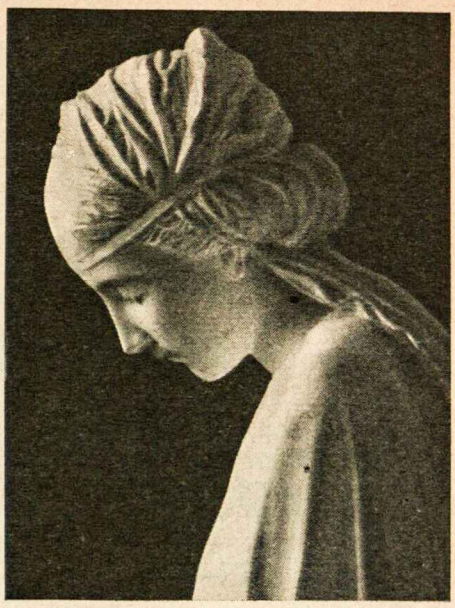

Dr. A. Baltinis

„Garbė Dievui aukštybėse ir ramybė žemėje geros valios žmonėms". Jau beveik du tūkstančių metų, kaip ši nuostabi angelų giesmė suskambėjo viršum tylių ir šaltų Betlėjaus laukų. Taika ir ramybė yra tos brangiosios dovanos, kurias gimęs Kristus atnešė kovų ir kančių išvargintiems Palestinos tyrų ir Jordano slėnio gyventojams. Taika ir ramybė yra ta didžioji svajonė, kurios išsipildymo taip karštai ilgisi neramusis mūsų dienų pasaulis...

Ar galėjo karščiau ilgėtis taikos anie senojo pasaulio žmonės, kaip mes, atplėšti nuo tėvynės, savųjų namų, atskirti nuo savo artimųjų, nežinios kankinami, po svetimas šalis išsisklaidę? Tačiau taika taip toli nuo mūsų: jau penkeri metai, kaip nustojo gausti patrankos, kalenti kulkosvaidžiai, ūžti lėktuvų motorai, bet taikos pasauly nėra. Priešingai, pasaulis kala naujus ginklus ir rengia naujas žudynes.

Kodėl nėra taikos pasauly? Todėl, kad jos nėra atskirų žmonių širdyse. Jose ten staugia nuodėmingos audros, ir jų atgarsiai skamba visame pasauly. Žmonių širdims taiką gali atnešti tik Kristus. Jis taikos Kunigaikštis.

Tačiau Izraėlio tauta laukė taikos ir išganymo iš politinės galybės. Tikrojo Mesijo ji nepažino ir Jį nukryžiavo. Ir tai buvo didžioji šios tautos klaida ir didžioji jos tragedija. Bet ne vien jos. Izraėlio tauta yra visų tautų prototipas. Jos likime slepiasi visos žmonijos ir kiekvieno atskiro žmogaus likimas. Šventosios knygos yra didysis Dievo Romanas, kurio tipais visi mes esame. Kas atsitiko su Izraėlio tauta, tas atsitinka su visa žmonija, su kiekvienu iš mūsų.

Klydo Izraėlis, laukdamas taikos ir išganymo iš pasaulinių galybių, klystame ir mes. Ir mes kuriame taikai išlaikyti Jungtinių Tautų Organizaciją, tarptautinę kariuomenę, Saugumo Tarybą, gaminame atomines bombas... Tuo tarpu tikrasis taikos Kunigaikštis ir Išganytojas stovi nuošaliai ir skundžiasi: „Kad ir tu ir tai šitą savo dieną pažintumei, kas tau neša ramybės". Tikrąją ramybę ir taiką gali duoti tik Kristus: jis atneša taiką žmogaus su Dievu ir žmogaus su žmogumi. Jis atneša vidinę taiką per vidinį žmogaus atsinaujinimą. Ši vidinė taika, vidinis atsinaujinimas yra visokios taikos ir laimės pagrindas. Kai ši taika įsiviešpataus žmonių širdyse, ji pamažu apims šeimas, tautas ir išplis po visą pasaulį. Be šito vidinio atsinaujinimo, be šitos vidinės taikos nieko nepadės politinė galybė ir ginklų jėga, kol bus nerami žmogaus širdis. Kol ten vyks kova, tol šitos kovos atgarsiai skambės visame pasauly.

Kristus tat yra atnešęs pasauliui tikruosius taikos pagrindus. Jame ir jo moksle glūdi tikrasis pasaulio išganymas. Tačiau šitoji Kristaus taika nėra laimima be kovos. Pats Kristus paskelbė kovą, reikalingą vidinei taikai. Nemanykite, kad aš esu atėjęs ramybės atnešti žemėn; ne ramybės atnešti aš atėjau, bet kalavijo (Mat. 10, 34). Ir vis dėlto čia nėra prieštaravimo. Vidinė ramybė gali būti iškovota tik sunkia kova su piktu mumyse ir šalia mūsų. Ir toji kova su piktu reikalauja įtempti visas mūsų jėgas, panaudoti visas priemones, net savo gyvybę aukoti dėl jos. Be šitos kovos su piktu mumyse ir šalia mūsų niekados nebus taikos pasauly. Kristaus taika tad neturi nieko bendro su naiviuoju pacifizmu, skelbiamu Russeau ir mūsų dienų pacifistų, kurie pasitiki prigimtu žmogaus gerumu. Į šitą gamtinį žmogų atsiremdami, jie stato taikos rūmą, pamiršdami, kad šitas gamtinis žmogus, jo pasąmonės gelmėse glūdinčios aistros, neišskaistintos dieviškos malonės ugnimi, yra visų karų bei kitų nelaimių šaltinis.

Kelias į šitą vidinį atsinaujinimą eina per atgailą. Atgaila yra ne kas kita, kaip savo nuotaikos pakeitimas, vidinis atsinaujinimas ir tikrojo žmoniškumo savyje ugdymas, kurio nešėjas yra Kristus, tapęs Žmogumi. Šis Dievažmogis, o ne politikų kombinacijos, yra ir mūsų Išganytojas. Senoji Kalėdų giesmė: „Gul šiandieną jau ant šieno, Atpirkėjas žmonijos", išreiškia gilią tikrovę ir tamsiose tremties dienose yra vienintelis mūsų džiaugsmas, šviesa ir viltis, vienintelis mūsų dabartinio gyvenimo įprasminimas. Kiekvienas žodis šitoje giesmėje atveria mums Dievo Tėvo širdį, Jo dievišką meilę. Tačiau reikšmingiausias čia žodis yra „Atpirkėjas". Kam Kristus yra ir šiandien Atpirkėjas, kas Jame yra sudėjęs visas savo viltis ir lūkesčius, kas stengiasi ugdyti savo asmenybę pagal Kristaus idealą, pasinaudodamas Jo malonių turtais, tik tas gali prasmingai švęsti Kalėdas. Jam Kalėdos nėra tik istorinis įvykis, kuris kadaise buvo, bet gyvas veiksmas, vykstąs jame ir per jį sklindąs aplinkiniame pasauly. Šitame Kristaus dvasios išsiskleidime, ir tik jame, glūdi žmonijos išganymas, tautų ir asmenų laisvė ir mūsų mylimos tėvynės prisikėlimas. Kristaus dvasios išsiskleidime, viso atnaujinime Kristumi glūdi ir tikroji taika — mūsų dienų pasaulio karščiausias troškimas.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

KALĖDOS, KALĖDOS...

Bernardas Brazdžionis

RAROTŲ GIESMĖ

Rasokit, dangūs, ir išlykit Atpirkėją,
Raudoki, žeme, sielvarto rauda...
Šaukei Jį lūpom pranašų — Jis neatėjo,
Šaukei burnojimais ir skundais, ir malda.

Rasokit, dangūs, — puolam — trokštam — mirštam —
Sukepo mūsų širdys, kaip sausa žolė,
Tik Tu per potvynius gali išvest mus, Kristau,
Tik Tu sausroj pagirdyt mus gali.

Tik, Tu, į mūsų klaikią naktį žengęs,
Išvesi mus iš ūkanų, karų,
Pakelsi skliautą mirštančios padangės,
Žvaigždes nauju papuoši sidabru.

Rasokit, dangūs, nuodėmę nuplaukit,
Rasokit, dangūs, teatgis širdis,
Te amžių upės pasikėlęs sriautas
Mus neš Tavan krantan, kaip Nemunas žydįs.

Maironis

* * *

Neša vargo užmiršimą
Kūčių vakaras brangus;
Žemei skelbia atpirkimą
Įsikūnijęs dangus.

Jonas Aistis

KŪČIOS

O kaip balta dabar jinai, tėvynė,
Po sniego apklotu užsnigusi plati,
Lyg apsigobusi žėrinčiais žvaigždynais
Nežemiška, šventa ir nuostabi naktis...

Kai kur išbėgus stypteli eglutė
Iki mėnulio veido šypsančio nakčia:
Sniegų ik žemės nulenktos šakutės,
Dangun viena viršūnė šauna vilyčia...

Gumšoja miškas. Kur-ne-kur trobelė
Atakusi nykiai švitėjančiais langais.
Šerkšnoj liepsnoja deimantų ugnelės,

Tarytum plasdančios ant stalo žvakės,
Ar lyg vaikų maldoj nušvitę akys,
Sustojusių Kūčių džiaugsmingai įžangai...

Kazys Bradūnas

ŠVENTOJI NAKTIS

Plazda žvaigždės virš Alpių, mėnesienoje spindi
Viršūnių ledynai šalti.
O tyla begalinė. Rodos, ausys vėl girdi —
Vilniaus bokštai suskambo arti.

Rodos, mano kalba vėl bažnyčios pragydo
Giesmėmis stebuklingai šviesiom...
Bet... suklydai, širdie — tik varpai Sant Egydo
Kelia žmones Bernelių mišiom.

Paulius Jurkus

KŪČIŲ VAKARO VIZIJA

Tyliai giedodama, neši tu šventą paplotėlę, —
Kaip sniegas šios nakties jinai balta
Ir nekalta, kaip akys Kristaus Kūdikėlio,
Ir ją dedi ant stalo drebančia ranka.

Dedi į tėvo lėkštę ir žiūri pro langą,
Kur jis kadais išėjo, vesdamas vaikus...
Lyg grįžtų iš medžioklės, vieškely jau juokas skamba.
Bet niekas neateina, nesustoja ties slenksčiu.

Ir paplotėlę tu eglėšakiu kvapiu papuoši
Ir giedi Bernelius kaip tąsyk, kaip kadais,
Ir šventą vakarienę kiekvienam paruoši,
Prie balto stalo tu kalbiesi su vaikais.

Ir prieini tu prie manęs ir mano brolio —
Tik lėkštėje įrašyti mūsų metai ir vardai...
„Daniel, kas nubloškė tave į tokį tolį,
Kad lėkštėje šį vakarą vargų vargai."

„O Pauli, mano jaunasai sūneli,
Ar priglaudė kokie namai šį vakarą tave?
O Pauli, kur vingiuojasi klajūnas tavo kelias?!"
Tu glostai mano lėkštę ir apverki mane...

*

Priglauski, mama, prie savęs nors lėkštę
Ir ją supuoki lyg mane,
Kad aš šį vakarą pabūt galėčiau
Prie švento stalo su tavim drauge.

Supuoki, mama, baltą paplotėlę
Ir ją bučiuoki lyg mane,
Žinai, našlaišio širdį jau išgėlė
Klajoklio kelias be tavęs...

Lyg kūdikį skara apsupk, priglauski,
Sušildyk vėliai tu mane,
Ir mano liūdesį akių nuplauki
Šitam šventajm vakare...

Padėki, mama, balta paplotėlę:
Tebus šį vakarą gentis drauge.
Sumirksi šventos žvaigždės, krūpčioja šešėliai,
Lempelė gęsta, tu namuos viena — — —

Aloyzas Baronas

ŽVAIGŽDĖ

Gimė Kristus. Varpai, giesmės aidi,
Džiaugias žemė, ir džiaugias Dangus,
Ir nušvinta, kaip saulėje snaigės,
Mūsų žemės pavargęs žmogus.

Žvaigždė dega šviesi virš Betliejaus,
Puošia žvakės bažnyčias gražias.
— Geras Kristau, mes klupom ir ėjom,
O vis stovim dar kryžkelėj mes.

Prašom, Kristau, suklaupę ant kelių,
Žvaigždę siųski čia, meldžiam Tavęs.
Te ji mus, kaip per tyrus karalių,
Į Tave ir į Lietuvą ves.

Te ji ves pro audras ir pro vėjus,
Ir neges niekados, niekados,
Kol laisvi mes suklaupsim parėję
„Garbė Dievui Aukštybėj" giedot.

Gimė Kristus. Varpai, giesmės aidi,
Žvaigždė šviečia šviesi iš dangaus.
Te nušvies, te nuskaidrins ji veidą
Nelaimingo, benamio žmogaus.

Henrikas Nagys

DIDŽIOJI NAKTIS

Kai Jis pravėrė pirmą kartą kūdikio akis —
dangus su žvaigždėmis jose paskendo...
Ir Jis žiūrėjo: —
kaip Motinos ir Tėvo bailios rankos
Jo kūną segė kailiais, nes naktis
buvo šalta ir didelė:

joje sutilpo bokštai miegančiais varpais,
ir aukštos, trapios palmės,
sutikusios atjojančių karalių eiseną:
ir žėrinti ž v a i g ž d ė, kurią kažkas ant delno
padėjęs nešė dangumi...

... Tokia didžiulė buvo ta naktis!
Bet Vaiko akys buvo dar didesnės:
ir tokios naktys — kaip žuvis gelmėn — jose
paskęsta.

Vincas Jonikas

DIDŽIOJO LAUKIMO NAKTIS

Vėl pas mus ateini prakartėlin,
Ilgesy įsikūnijęs Kristau,
Kad kelelį, kai tavin pasivėlina,
Per dvejojimų pelkes nugrįstum.

Pas Tave eis vardus užsimiršę,
Purve likdami kruvinas pėdas,
Nes nujaus, — Tavo meilė nuviršija
Jų kaltes, tarsi pumpurą žiedas.

Tu šypsosies visiems prakartėly
Atlaidžiai, kaip tesugeba Kristus, —
Iš visų, prie Tavęs kas nevėlina,
Tu pamėgai širdingą jaunystę.

Della Robia — Gimusio Jėzaus pagarbinimas
(„Aidų" Klišė)

Bernardas Brazdžionis

KALĖDŲ VARPAI

Kur tu, sesuo gera, kur jūs, draugai, likimo
Į vakarus, ar šaltą šiaurę nunešti?
Kur šauks visus varpai Dangaus Taikos gimimo,
Kur mus visus nuves žiemos takai balti?

Tartum Kalėdų baltos gėlės, baltos eglės
Pražydo Jėzaus šventei kloniuos ir kalnuos,
Kažkur prie židinio susėdus šeimai bėglio
Apie kūčias mama dukrelei taip niūniuos:

— Mūsų parapijos bažnyčios prakartėlės,
Kur gimė Kristus, tu, mažyte, nežinai...
Ten nuo altoriaus krito rožės Teresėlės,
O čia aplinkui — sniegas, uolos ir kalnai...

Ir širdį liūdną spaus kančia kaip ledo pančiai,
Ir kaip šešėlis — tiesis juodas ilgesys,
Ir, niekur Kaernteno kalnuos neradus ramsčio,
Zigzagais širdį vienuma plėš ir raižys.

Ir atminty atgis Bernelių šventos Mišios,
Ir kaip žarijos, visos žvaigždės atsigaus,
Ir širdyje, tarytum tėviškėn sugrįžus,
Varpai ir giesmės, ir vargonų maldos gaus.

Tik neateis sesuo, nei jie, draugai likimo
Bangos į nežinią bedugnę nunešti,
Tik nenutils varpai Dangaus Taikos gimimo,
Tik bėgs pavasarin žiemos takai balti...

PILNUTINĖS ASMENYBĖS BRUOŽAI

J. KAVALIŪNAS

Vien kultūrinės gyvenimo sritys žmogaus nepatenkina

Prieiname*) prie paskutinės, bet savo esme aukščiausios dvasinio gyvenimo srities, būtent religinės srities. Religinė, šventumo bei dieviškumo sritis, aukštesnė už fizinės prigimties sritį ir už mokslo, doros ir meno sritis — vadinamos bendru kultūros vardu. Mokslas, dora, menas religijoj randa savo buvimo pagrindą ir atbaigimą, nes tikro humaniškumo pagrindas ir viršūnė yra dieviškumas. Humaniškumas, reikšdamasis kultūrinėj gyvenimo srity ir savo išsiskleidimą bei tikslus matydamas moksle, doroj, mene, juose pilno dvasios patenkinimo bei ramybės neranda. Jis reikalingas dar atbaigimo dieviškumu. Dieviškumas, kuris reiškiasi religija, suteikia žmogui bei humaniškumui ne tik atbaigimą ir viršūnę, bet pagrindą ir gyvybės šaknis: „religijoj yra dorovės šaknys, o šioj ir anoj kartu yra kultūros šaknys“ (Willmannas). Religija kultūros nenaikina ir neneigia, o, priešingai, ją grindžia, įprasmina ir atbaigia. Religinė vertybė savo esmėje apima kitas dvasines vertybes, nes ji yra jųjų visuma. Ir daugiau negu tik dvasinių vertybių suma: ji jas, tiesa, apima, bet nedingstą, jose išsiliedama, o stovi iškilusi aukštai virš jų. „Religija veda per žinojimo ribas į tikėjimą, nuo žmogaus pareigų žmogui į jo pareigas Dievui, nuo gėrėjimosi žemišku grožiu į kontempliaciją amžinojo grožio ir jo kūrėjo“ (Grunwaldas). Religinėj vertybėj yra atremtos kitos dvasinės vertybės. Pastarosios tėra tartum spinduliai to amžinojo šviesos šaltinio, kuris yra pati vertybių realybė, summum bonum, iš kurio jos ateina ir į kurį vėl grįžta.

Kultūrinė gyvenimo sritis labai svarbi, ji sudaro ir loginę sąlygą aukščiausioms vertybėms pasisavinti. Kultūra pati viena, mokslo, doros ir meno sritys tačiau žmogaus esmės neužpildo ir žmogui pilno pasitenkinimo bei ramybės duoti neįstengia. Amžinas yra žmogaus siekimas tiesos, žinojimo, vis naujo pažinimo. Šis siekimas veda toli už žmogaus pajėgumo ribų. Jei žmogus vien savo moksle nori rasti pilną dvasios ramybę, tai jis iš naujo turi išgyventi Fausto tragiką, nes vienos problemos išsprendimas atidengia bei iškelia dešimtį naujų. Mokslas taip pat pažįsta ir savo ribas, bet pilnai žmogaus laimingu nepadaro. Ir Faustas neranda jame išganomos laimės. Tik atėjus „amžinai meilei iš viršaus“ (Goethe), jis tampa laimingas.

Beribis yra riboto žmogaus dorinio tobulumo siekimas. Labai ribotos žmogaus jėgos ir pilnas kančių nepasitenkinimas lydi jį visuose vertybių realizavimo laipsniuose. Ir nors žmogus turi pripažinti savo jėgų ribotumą, jo siekimas nepalieka jo ramybėj, o verčia tiesiog lyg išeiti iš savo ribotumo, iš savęs paties, pakilti iš žemiškos būties srities į transcendentinę sritį, kur dvasia materijos nebekliudoma. Tai duoda tik žmogui vienam būdingą įtampą. Jos neturi gyvulys, besireiškiąs juslinėj prigimties srity. Ją išgyvena žmogus, nes jame įdiegtas dvasinis pradas kelia jį nuo juslinės srities toli aukštyn, link dvasinių vertybių. Viena savo puse žmogus svyra prie žemės, o kita siekia ir ilgisi dvasinių tolių. Šioji antroji, dvasinė, pusė yra žmogui esminė, ir dėlto suprantamas žmogaus veržimasis iš savo materinio kiauto į dvasines platumas ir aukštybes. Ir „toji ugnis, toji aistra išeit virš savęs ir yra, anot Schelerio, vienintelis tikras, žmogiškumas, nes žmogus, anot jo, yra „ein ewiges Hinaus des Lebens über sich selbst“. Šį jo siekimą iškilti iš savęs ir pakilti virš savęs ypačiai pajaučia žmogus savo viduj kančios, kaltės ir gaileščio valandose, nes tada žmogus aiškiau pajunta, kaip maža jis vienas tepajėgia, koks didelis tarpas tarp jo siekimo ir ilgėsio ir jo realios išgalės.

Dar jautriau žmogus jaučia savo nepasitenkinimą, savo galios ribotumą meno srity. Be paliovos menininkas kovoja, siekdamas pilnai išreikšti išgyventą idėją. Jo kova darosi jam kančia, nes nė vienam savo kūriny jis nemato pilnai įkūnytos savo dvasinės idėjos pirmavaizdžio. Vieną vaizdą mato žmogus savo dvasios akim, o visai kitoks tas vaizdas tampa, kai norima jį išreikšti plunksna bei žodžiu, teptuku drobėj ar kalteliu marmure. Dėlto menininkas kartais tiesiog nekenčia savo kūrinio, jį net sunaikina, nors jis ir aukštos kokybės būtų. Taip glūdi meninėj kūryboj tragiškumas, nes čia menininkas stovi prieš tai, kas nepasiekiama. Ribos tarp idėjos dvasiškumo ir vaizadavimo priemonių materialumo žmogus, būdamas ne tik dvasine, bet ir kūnine būtybe, peržengti niekad negalės. Taip vis pergyvena kūrybos žmogus savo tragišką ribotumą, nors ir kaip galingą dvasią ir išraiškos galią jis turėtų. Taip Michelangelo, galingai besigrumdamas dėl išraiškos bei formos, neranda ramybės ir pasitenkinimo, o, priešingai, ir jo genijali galia turi prisipažinti: „kokie aukšti mano siekimai, ir kokios menkos mano jėgos, kurios turi prašyti pasigailėjimo“. Ir jis maldauja dangaus Viešpatį pasigailėjimo ir dvasios dovanos.

Ir juo daugiau pavyksta dvasiai materiją apvaldyti, tuo labiau pasiseka įvykdyti savo uždavinius ir atsiekti tikslo meninėj, dorinėj, o taip pat ir protinėj — mokslo srity. Menininkas tada gali laisviau, mažiau kliudomas, pasiekti, kad kūrinys savo konkrečia išraiška labiau priartėtų prie dvasioj matyto pirmavaizdžio. Be to, jei sugebama išsilaisvinti iš materijos, nors valandėlę pakilti viršum kasdieninių žemės reikalų ir rūpesčių, tada galima susidaryti sąlygas grynam, nesudrumstam estetiniam pergyvenimui — „nesuinteresuotam gėrėjimuisi“ (Kantas). Apskritai, anot H. Rüsselio, tik pakiliose mūsų gyvenimo valandose estetinės vertybės nori būti realizuojamos. Dorinėj srity pasiekiama pažangos ir laimėjimų tik tiek, kiek dvasinė žmogaus prigimtis viešpatauja juslinei, kiek pajėgiama į žemę linkstantį ir jos tvirtai įsikimbantį juslinį norą palenkti aukštyn siekiančiam dvasiniam norui. Doriniai geras yra toks noras ir veiksmas, kurs atitinka objektyvią vertybių sąrangą, t. y., kurs žemesnę vertybę palenkia aukštesnei, o aukštesnę — aukščiausiai dieviškumo vertybei. „Kaip aistros auga, susiliesdamos su žeme, taip lygiai stiprėja dorinės valios jėga, įeidama į sąlytį su dieviškumo pasauliu“ (Fr. Sawizkis). Panašiai yra ir intelektualinėj srity. Pasaulėžiūros formavimas bei apsisprendimas už vieną ar kitą pasaulėžiūrą nėra vien tik protinio pažinimo dalykas, o priklauso ir išplaukia iš visos atitinkamo asmens būsenos. Protas veikia juk ne vienas skyrium, lyg izoliuotas, o reiškiasi visoj sudėtingoj asmenybėj, neatsiejamai su jos jausmų, polinkių, noru. Protas veikia šiuos, bet ir jausmai, norai, išgyvenimai veikia protą ir lenkia jojo kryptį. Nevienoda linkme pakreipia protą bei jo spręsmą kilnus

*) Tęsinys iš 3 (11) numerio.

ar žemas noras, šviesus ar pesimistinis jausmas bei nusiteikimas. „Kokia filosofija pasirenkama, priklauso nuo to, sako Fichte, kokio esama žmogaus: nes filosofinė sistema nėra tai koks negyvas namų apyvokos daiktas, kurį galima, kaip tik mums patinka, paimti ar į šali padėti, o yra sielos dalykas žmogaus, kurs ją turi. Iš prigimties bukas arba dvasios vergyste, mokytu liuksusu ar tuštybe atbukęs ar palūžęs charakteris nepakils prie idealizmo".

Per dvasios viešpatavimą į aukščiausią tikslą

Dvasia siekia ir ilgisi tiesos, gėrio, grožio ir tai pasiekti pavyksta žmogui tiek, kiek jo dvasia viešpatauja, o ne vergauja. Žmogus siekia per kovą, čia krisdamas, čia vėl atsikeldamas. Šitam amžinam siekime visose vertybių srityse iš savęs ir virš savęs pakilti ir glūdi tikrojo žmogaus esmė. Žmogus turi išeiti virš savęs, virš savo žmogiško dualizmo, kurs kliudo ir pančioja dvasią jos siekime pilnai išsiskleisti. Jis turi pakilti į transcendentinę dieviškumo sritį, kur kiekviena tikra vertybė pasiekia aukščiausią savo laipsnį ir randa atbaigimą. Tik čia žmogus suranda visišką savo ramybę, nes dieviškume yra vertybių realybė, vertybė ir būtis kartu, aukščiausias tikslas. Žmogaus gyvenimas yra tik keliavimas į jį, į dieviškumą. „Padarei mus, Viešpatie, panašius į Tave, ir nenurims mūsų širdis, kol neatsilsės Tavyje" (šv. Augustinas).

Religinė, šventumo bei dieviškumo sritis yra žmogaus siekimuose aukščiausias laipsnis. Kaip pirminis visko šaltinis jis apima aukščiausiam, atbaigtam laipsny tiesos, dorinio gėrio ir grožio vertybes. Jei tiesos pažinimo pasiekiama ypačiai proto pagalba, doros siekiama valios jėga, jei grožis patiriamas išgyvenančiu jausmu, tai kelias prie dieviškumo, kurs savy suima ir tiesą, ir gėrį, ir grožį, eina per panaudojimą visų sielos galių, tiek proto, tiek valios, tiek jausmų. Prie dieviškumo prieinama tat ne vien proto galia, vien protiniu pažinimu, bet visa žmogiškąja būtybe, vidiniu patyrimu ir išgyvenimu. Kas šį priėjimą prie religijos rado, tam ji tampa koncentruojančiu, vienijančiu jojo gyvenimo veiksniu, nes religija visa apima, visa apjungia, įprasmina ir pakelia. Ir juo aukščiau žmogus pakyla į religijos varšūnę, tuo plačiau jis apžvelgia gyvenimo visumą ir iš aukščiausio žmogaus tikslo perspektyvos jis aiškiau įžvelgia tojo gyvenimo visumos paskirų elementų natūralią paskirtį ir prasmę, geriau supranta, kam visa tai ir kuria linkme turi eiti. Iš tos perspektyvos jam taip pat ryškėja, kokią prasmę turi bei privalo turėti jo paties paskiri norai ir veiksmai ir kuri yra jų natūralioji, tikroji paskirtis ir linkmė. Čia randa savo pozityvią prasmę ir džiaugsmas, ir kančia, ir laimės, ir skausmo valandos. Taip religija, visa apjungdama ir įprasmindama, įneša į žmogaus vidų darną ir vienybę, o tuo pačiu ir dvasios ramybę. Kas tačiau „dėl aukščiausios vertybės savo išgyvenime dar svyruoja, yra benamis, nevieningas, pilnas nusiminimo. Kas ją savy rado ir joj pasilieka, jaučia išganymą, palaimą" (Sprangeris).

Išvados

Kokios, trumpai suglaudus, išvados? Žmogus vertas tiek, kiek jis vykdo žmogiškumo esmę — realizuoja vertybes, siekia tikra prasme žmogiškų gyvenimo tikslų. Šieji tikslai bei uždaviniai yra ne lygaus vertingumo. Vieni uždaviniai tarnauja žmogaus fizinei prigimčiai palaikyti ir jai pilnai reikštis, kiti — žmogaus dvasinei prigimčiai išsiskleisti. Ir kaip kūnas turi paklusti dvasiai, taip lygiai pirmieji tikslai ir uždaviniai turi būti palenkiami ir tarnauti dvasios tikslams, o ne atvirkščiai. Dvasinės prigimties srity turi pirmenybę prieš kitus doriniai dėsniai: jie turi būti kiekvieno žmogaus be išimties ir visame gyvenime būtinai pabojami ir vykdomi. Visose gyvenimo srityse, nei mokslo, nei meno neišskyrus, doros dėsnis turi būti pabotas ir niekur nepažeistas. Mokslas ir menas yra tam tikra prasme palenkta dorai. Visos, tiek fizinio, tiek dvasinio gyvenimo sritys turi savo viršūnę ir palaimą bei ramybę nešantį atbaigimą religinėj srity. Ne viena gyvenimo sritis, ne vieną vertybė nėra paneigtina, o visos pripažintinos, tačiau kiekvienai skirtina jai žmogaus gyvenime priklausanti vieta. Tokia yra amžina tvarka. Jos saugojimas teikia palaimą, o bandymas ją pažeisti ir laužyti neša kančią ir skausmą, ir ta kančia tuo didesnė, juo didesniam laipsny buvo ši tvarka pažeista.

Norint tapti pilnutine asmenybe, reikia įsisąmoninti žmogaus gyvenimo visumos tiksluose ir jų siekti, žiūrint tiek savo individualybės, savo polinkių bei sugebėjimų, tiek ir tųjų paskirų tikslų vertingumo laipsnio. Reikia siekti tiesos, gėrio, grožio ir šventumo tikslų, išskleidžiant individualybės galias. Aukštieji gyvenimo tikslai visiems žmonėms yra tie patys. Tačiau žmonės siekia ir sieks šiųjų tikslų kiekvienas savu keliu, pagal savo individualybę. Vienokių keliu eis, kaip aukščiau minėjom, šicotimikas, kitokiu ciklotimikas; vienaip linksmas ir lengvas sangvinikas, kitaip prislėgtos nuotaikos ir sunkus melancholikas; vienaip lėtas bei nerangus flegmatikas, kitaip staigus ir smarkus cholerikas. Įvairiais keliais keliauja žmonės prie savo galutinio tikslo, ir visais keliais galima jį pasiekti. Ir šventieji kiekvienas kitokiu keliu ėjo prie idealo. Neesminis dalykas kelias ir ėjimo būdas, svarbu tik, kad būtų einama aukštyn, o ne žemyn. Norint tačiau iš kelio nenukrypti ir pakrypus nepaklysti, reikia laikytis pagrindinių direktyvų. Jos įdiegtos kiekvienam žmogui. Ir paprastas kaimo žmogus turi sveiką nuojautą savo sąžinės balsu ir dievybės pajautimu. Inteligentui reikia tą nuojautą pakelti į sąmoningumą, intelektualinį pažinimą. Mokslas plečia žmogaus akiratį. Plėsdamas akiratį, mokslas bei kultūra, didina ir gausina žmogaus reikalavimus, siekimus, norus, troškimus. O kad šie nauji siekimai ir troškimai kultūrinio žmogaus neišblaškytų ir neišardytų, reikia veiksnio, kurs tuos siekimus koncentruotų, į darnią visumą vestų, vienus siekimus kitiems palenktų — reikia įsisąmoninimo, tinkamo nusistatymo, kas svarbu, kas svarbiau ir kas svarbiausia gyvenime. Nesunku pastebėti, kaip dažnai inteligentas nebeturi tos asmenybės darnos, vidinės pusiausvyros, kurią turi sveikas kaimo žmogus. Tai rodo, kad darant pažangą paskirose kultūrinio gyvenimo srityse, toji sveika nuojauta, kurią turi paprastas kaimo žmogus, nebuvo atitinkamai pakelta, o, priešingai, neretai prarasta, nustelbta daugybės naujų, bet šalutinės reikšmės siekių ir troškimų. Dėlto mes dažnai laikysime kaimietį turint vertesnę asmenybę, negu tūlą artistą, diplomatą, prekybininką ar kurios kitos srities inteligentą. Pastariesiems trūksta tojo jų labai išsišakojusį gyvenimą koncentruojančio veiksnio, arba tas koncentruojantis, visa apimantis ir vienijantis veiksnys yra pas juos per silpnas, nustelbtas, o aistros gausios ir galingos. Jeigu atsiminsime, kad vyriausiu žmogaus gyvenimo koncentruojančiu veiksniu yra religija, tai aiškės, kaip reikalinga, išsiskirstant po platųjį pasaulį, šalia linkėjimo-nepamiršti tėvų kalbos ir Lietuvos-prijungti ir kitą nemažesnės svarbos — nepamiršti ir tikėjimo, kurį įdiegė mums tėvai. Jie likę tenai, mes toli nuo jų, bet galime būti arti jų lūkesčių, būtent, kad būtume ir liktume žmonės, kad būtume geri žmonės, kad mylėtume ir gimtąją kalbą, ir kraštą tuo prisirišimu, kuriuos jie gyvena, kad brangintume jiems brangų tikėjimą, kurs vienijo ir teikė jėgos lietuviams kovoj prieš carizmą, prieš bolševikų ir nacių okupacijas, kurs ir dabar yra galinga jėga mūsų partizanams, kurie ir žūna už tėvynę su giesme lūpose.

Nelė Mazalaitė — Kruminienė ir Juozas Kruminas

TILTAS

NELĖ MAZALAITĖ-KRUMINIENĖ

Buvo viena iš tokių dienų, kurios ritosi ant išvargusių tremtinių kaip griūnantis kalnas. Juos vargino klausinėjimais ir atsakymais, žodžiais ir darbais vaikė juos, ir tikrai nenuostabu, kad vienas jaunas vyras susmuko kampe, susiėmęs galvą. Dėl svetimųjų kaltės jo jaunystės metai praėjo purve ir speige, kraujuje ir ugnyje, ir už tai, kad buvo tampomas po karo laukus — dabar buvo kaltinamas.

— Ne, — pasakė jis karčiai, — apverktina valanda, kada aš gimiau kaip žmogus. Iš nieko, kas turi žmogaus akis ar balsą, aš nerasiu supratimo nei gailesčio — tegu būna jie prakeikti.

— O, mielas bičiuli, — tarė iš kambario kampo jauna mergaitė, — tu neprivalai sau savintis tokios teisės, nes tik Viešpats turi savo valioje ištarmės ir mielaširdystės žodį.

— Kas kalba apie mielaširdystę? — sušunka jaunuolis. — Taip, gal būt, aš esu padaręs didelių nuodėmių, tačiau mes galime regėti tiktai bausmę be atodairos, o malonės — niekuomet.

— Ar mes jos nematome? — sako susimąsčiusi mergaitė. — Aš nežinau. Aš tik noriu tau papasakoti šį tą, kol tavo mintys aprims. Aš galvoju apie mūsų bažnyčią. Ne, aš nepasakosiu, kokie altoriai stovi ten ir kokie šventieji atvaizduoti juose, bet įsidėmėk: vos įėjus pro kairiąsias šonines duris, yra pirma akmeninė anga, iš bobinčiaus į bažnyčios vidų. Ir ant šitos sienos kabo didelis paveikslas. Ne, iš tikrųjų tai nėra paveikslas — rėmai yra tokie aptemę, kad jų spalva atrodė juoda jau mano tėvo seneliui — gali matyti, koks tai yra senas daiktas. Ir už jo stiklo, per visą rėmų plotį, ant pageltusio popieriaus — aš kadaise maniau, kad tai pergamentas — yra surašyta 79 perskyrimai.

Tai neturėtų prasmės, žinok, jeigu paveikslo apačioje nebūtų medinės geldelės, ir ji perdalyta pusiau, ir vienoje iš jų žetonėliai, kurių numeriai apdilę ir tokie pat seni, kaip užrašų raidės. Matai, geros širdies žmonės, prieš įeidami į šventovę, paimdavo vieną iš tų mažų lentelių ir, pažiūrėję į numerį, surasdavo tokį pat skaičių sename paveiksle, ir taip galėjo sužinoti, už kokią nuodėmę kenčia vėlė skaistykloje. O, čia buvo išvardinti tie, kurie papildė apsirijimą ir vogė, ir buvo neteisūs, nebuvo užmiršti ir tie, kurie metė pageidaujančią akį į svetimą moterį, ir kurie nesimeldė — buvo suminėti. Tokie, kurie gyvendami padarė daugybę gera, tačiau, kaip dulkė lelijos žiede, kokia dėmė dar buvo reikalinga išdeginti atgailos ugnimi. Taip, žmonės moka nusidėti daugiau, negu tai galima aptarti, ir reikia manyti, nuodėmė turi sau didesnį skaičių — tačiau 79 aptarimai yra nemenkas dalykas. Ir po šito sužinojimo, už ką kenčia nežinoma vėlė, kuri, ko gero, buvo dar diminė — buvo pasimeldžiama ir numeruotas medžio gabalas būdavo perkeliamas į kitą geldelės pusę — ir gailestingasis žmogus tvirtai tikėjo, jog šitą valandą viena vėlė jo maldos dėlei yra pervedama į nuteisintųjų pusę.

Aš nežinau, ar daugelyje bažnyčių yra šitokie paveikslai, bet aš didžiuojuos, kad mano gimtasis Dievnamis buvo gailestingumo vieta. Teisybė, aš nesu regėjus jokios ponios ar mokyto savo parapijiečio, kurie būtų atlikę šitą žygį, tačiau nė davatkėlė nepamiršdavo to papročio, ir jeigu ji nemokėjo pažinti numerio nei išskaityti vėlės nusikaltimo — jos malda dėl šito nebuvo mažiau gera.

Tai šitiek norėjau papasakoti apie savo bažnyčią, o dabar mes pakalbėsime apie vieną žmogų, apie tūlą stalių. Jį pažino per kelias parapijas dėl jo auksinių nagų, jo darytos kraičio skrynios yra priviliojusios ne vieną piršlį, ir viskas, ko jis ėmėsi, buvo šauniai atliktas darbas. Tačiau dar labiau jis garsėjo savo biauriu būdu ir nedoru elgesiu. Ir šit tasai žmogus augino vienintelį vaiką, ir tokį gerą, kad jį mylėjo gyvuliai ir žmonės. Kaip jis galėjo būti toks — niekas nesuprato, nes motina mirdama paliko jį dvejų metų, o iš tėvo jis neregėjo nei meilumo, nei gero pavyzdžio. Tačiau toks, matyti, išėjo jis iš Dievo rankos, kad jis visuomet juokėsi, net ir tada, kai buvo alkanas,

o tėvas sėdėjo smuklėje, arba kai buvo jo mušamas.

Bet labiausiai vaikas buvo laimingas, jeigu kada tėvui užeidavo galvon paimti jį ant savo kelių arba pra- [illegible] st ti — gal šitokių retų minučių didelės meilės sėkla laikėsi vaiko širdyje, ir ji, tarsi sodrios medžio šakos, pridengdavo nuolatinę tėvo nemalonę.

Dabar, kai berniokui buvo suėję šešeri metai, staiga jų namuose įvyko didelis pasikeitimas. Pamečiui išlaidojusi savo šeimą, iš kitos parapijos atvažiavo tėvo sesuo. Ji buvo gerokai vyresnė už savo brolį, energinga ir darbšti — ji nesiteiravo leidimo nei laukė, kad būtų pakviesta, ji atidarė staliaus namų duris, kaip savo, ir bematant ėmėsi tvarkos. Kadangi ji buvo širdies ir teisingumo žmogus, berniokas tuojau pajuto, kaip dabar gera gyventi, tačiau staliui daug kas nepatiko jos tvarkyme, ir jeigu ji būtų buvusi labiau baiminga — būtų greitai išėjusi iš ten.

Ne, šito ji nebegalėjo po to, kai praleido keletą dienų su brolio sūnumi, kuriam pavedė visą meilę, nepalaidotą su savo gimdytais vaikais. Ach, šitą buvo taip nuostabiai gera mylėti, nes jis dar nebuvo pažinęs šito žodžio savo mažame gyvenime. Ir kad ji buvo maldinga moteris, jau pirmąją Viešpaties dieną, eidama į bažnyčią, pasiėmė vaiką. O, kaip jam ten pasirodė gražu, ir kai grįžo namo, stalius buvo labai nustebintas, kada berniokas jį paklausė:

— Kodėl tu niekad nenusivedi manęs į bažnyčią, tėveli?

Ir kad sesuo tuo akimoju žiūrėjo į jį priekaištingai, jis neatsakė, jog pats niekuomet neužeina ten, jis tik užsimovė kepurę ir išėjo.

Kai vaikas antrą kartą buvo su teta, jis atidžiai žvalgėsi į viską, ir tada įvyko taip, kad išeidamas jis pamatė, kaip ji iškėlė ranką prie paveikslo ir pusbalsiu kalbėjo amžiną atilsį.

— Ką tu darai? — klausia berniukas, ir rimtai atsako moteris:

— Perkėliau iš skaistyklos į dangų vėlę.

— Kas yra vėlė? — klausia jis, ir dabar ji valandėlę galvoja, kol susigaudo, ką tarti:

— Ar tu žinai, kad tavo mamytė mirė? Dabar ji vadinasi vėlė.

— Ir kur gyvena vėlės?

— Dievas jas pasiima pas save į dangų, ten yra labai gera. Bet jeigu jos dar yra neatgailėjusios nuodėmių — jos dar būna skaistykloje.

Tačiau ji regi, jog vaikas negali suprasti jos atsakymo, bet ji nežino, kaip kitaip pasakytų ir nori išvesti jį pro duris, bet jis stovi, ir ji turi pasilikti.

— Kas yra nuodėmė? — sako jis, ir ji galvoja, kokie protingi yra kūdikiai ir koks menkas yra suaugusiųjų protas, jeigu jie nemoka atsakyti. Ir jos žodžiai yra netikri.

— Jeigu kas meluoja, ar atsineša svetimą daiktą, ir kai nesimeldžia — — —

— O, tai kaip tėvelis! — šūkterėja berniukas. — Kaip tėvelis! Bet jis nėra vėlė, ar ne?

Dabar ji turi nusigąsti, bet drauge ir nusišypsoti — ir vėl girdi neramų klausimą:

— O ką daro vėlės skaistykloje, kad jos nenori ten būti? Ar jas muša? Ir valgyti jos nori? Ir niekas jų nepaglosto?

— Taip, — sako ji, ir baimingai taria dar: — Dar blogiau — jos dega ugnyje ir negali pasislėpti nuo liepsnos.

— O! — sušunka vaikas, — Juk tai baisiai skauda!

Jis žiūri aukštyn, ir jo akys sublizga ašaromis, ir iškėlęs rankas jis prašo:

— Pakelk mane, tetule.

Ir abiem rankom jis ilgai rausiasi tarp medinių lentelių ir paskui atsargiai perkelia vieną į kitą ir džiaugsmingai sako:

— Dabar perkėliau mamytę.

Čia moteris negali susilaikyti pati neašarojus, ir kai išeina, ji stipriai ir karštai spaudžia vaiko rankutę. Jis eina nuleidęs galvą ir tyli, o paskui sako:

— Tu išmokyk mane melstis.

Namie jis dažnai užveda kalbą apie skaistyklą, atrodo, jis įsigijo naują rūpestį, jis klausinėja tetą, kaip vėlės kenčia ir ar daug jų ten yra, ir netrukus ji pastebi, kad kartą dienoje, o kitą ir du, jis kažkur išeina vienas toliau nuo namų. Ir pasekusi ji regi, kaip jis įbėga į bažnyčią, tenai atsitempia kėdę, kurią laiko ten pasidėjęs kažkuris elgeta ir, užsilipęs ant jos, sumerkia pirštus į lovelį ir perkelia vieną vėlę į dangų. Paskui balsu, kartais suklysdamas, kalba tas maldas, kurias jau spėjo išmokti.

Taip, mano istorija užsitęsė per ilgai, ir vis dar nėra tai, kas reikėjo pasakyti, bet dabar jau priėjome prie to, nes, matai, visiškai staigiai numirė berniuko tėvas. Vieną sekmadienio popietę jis įsivėlė į muštynes, žinoma, jis buvo neblaivas, ir jį atnešė namo vos gyvą. Berniukas ką tik buvo atlikęs savo žygį į bažnyčią, ir dabar sėdėjo su duonos rieke ir obuoliu labai linksmas, kai jo tėvą sumuštą ir kruviną paguldė į lovą. Jis pribėgo, pralindo pro žmones ir tylėdamas atsistojo prie lovos — jis padėjo savo duoną ant tėvo rankos ir abiems rankutėm glostė jo krauju sulipusius plaukus, tačiau stalius jau nebepravėrė akių, ir kažkas garsiai pratarė:

— Negyvas.

Berninkas atsisuko, pažiūrėjo į žmones ir vėl į tėvo veidą, ir ūmai išbėgo iš trobos. Jis bėgo taip greitai, kad jo maža širdis daužėsi kaip jo klumpės į akmenis, tačiau jam atrodė, kad jis yra per lėtas, ir jis nuspyrė į šoną savo apavus. — Dabar jis yra vėlė, — galvojo jis apie savo tėvą, — ir tuojau bus perkeltas į skaistyklą. Ten jį labai degins, nes jis niekuomet nesimeldė. Ne, ne, Dievuli mielas, aš nenoriu, kad tėvelis kentėtų, nereikia. Aš labai skubu, truputį palauk, Dievuliuk.

Ir jis bėgo taip greitai, kad jo mažo švarkelio skvernai lakstė už jo nugaros, ir jis atrodė kaip pilka peteliškė, šokinėjanti po gatvės dulkes.

Pagaliau jis atidarė bažnyčios duris — jos visuomet gerokai nuvargindavo jo rankas ir ne kartą ištrūkdavo iš jo pirštų, tačiau šiandien jis buvo labai stiprus dėl savo didelio rūpesčio, ir tuojau pat prisitempė kėdę, ir jo ranka, drebėdama iš skubėjimo, ištraukė medinę lentelę. Ir dėl šito skubėjimo visos jo maldos susipynė į vieną, ir žodžiai buvo tokie sumaišyti, jog patį Dievą galėjo prajuokinti.

— Ne, tėvelis nespėjo nė batų pradegti, — galvojo vaikas grįždamas, ir buvo pilnas džiaugsmo, tačiau tuo pačiu metu atsiminė, kad tėvas yra jau vėlė ir niekuomet nebepažiūrės į jį, ir gailiai ėmė verkti.

Ir kaip tik tuo pačiu metu jau vyko teismas aukštai, ir vargšas stalius jau juto pragaro kančias ir karštį, nes niekas ir nesvarstė jokios kitos galimybės pagal jo gyvenimo apyskaitą. Ir štai, kai jau jis turėjo būti išvestas amžinam pasmerkimui, į dangų įpuolė vėlė, dar pilka ir gerokai apdegusi, tačiau visiškai švari nuo žemiškų dėmių.

— Man yra labai graudu, — pasakė ji, — mane išgelbėjo vieno kūdikio malda, bet šitą jis siuntė už savo tėvą. Ar aš galiu priimti šitą laimę?

— Aa, — sudejavo vargšas stalius, —tai mano berniukas! — Ir dabar jis pajuto šitą vėlyvą gailesčio jausmą, kuris yra pasmerktųjų dalia ir bausmė. Ir jis raudodamas pasakojo tai, iš ko žemai juokėsi: kaip vaikas kasdieną gelbėjo vėles iš ugnies.

— Taip, — atsiliepė viena ir kita, kurioms jis buvo padėjęs, ir šitai patvirtino daugelis angelų: jis tarytum statė trapų gėlių tiltą savo dideliu gailėjimusi, jis darė kopėčias savo paprasta malda.

(Pabaiga 9 psl.)

1950 METAI — 25-JI JUBILIEJINIAI METAI

KUN. J. GRABYS

Gyvename didžiausio netikrumo laikus. Dar nespėjo užgyti tik ką praūžusio karo padarytos gilios žaizdos, kaip vėl tvenkiasi sunkūs ir grąsiną debesys, — žmogaus neapykanta ir kerštas gali išsilieti kiekvienu momentu. Pasaulis sujudęs, neramus, triukšmauja. Ir tuo tarpu visi trokšta išsaugoti taiką. Visi dėl jos dirba ir visi ginkluojasi. O ginklas ne taiką, bet karą žada.

Štai kokio sujudimo metu išpuola Katalikų Bažnyčioje Jubiliejų Jubiliejus, tai yra, — kas dvidešimtpenkti metai rošiami dvidešimtpenktieji Šventieji Metai. Šventasis Tėvas Pijus XII šių metų gegužės 26 dieną išleido bulę „Jubilaeum Maximum", kuria paskelbė, kad nuo šių metų Kalėdų prasideda Šventieji Metai, kurie tęsis iki 1950 metų Kalėdų išvakarių. Jų metu kiekvienas krikščionis, atlikęs išpažintį ir priemęs šv. Komuniją, aplankęs keturias pagrindines Romos bazilikas, sukalbėjęs jose po tris „Tėve mūsų", „Sveika Marija", „Garbė Dievui Tėvui" ir po vieną „Tikiu" popiežiaus intencija, laimės visuotinus atlaidus, tai yra, visos laikinosios bausmės atleidimą. Šie atlaidai galioja tiek gyviems, tiek mirusiems, jei tik kas savo atgailos kelionę už juos skiria.

Šventasis Tėvas bulėje stipriai pabrėžia savo gilų troškimą, kad kiek galima daugiau tikinčiųjų atvyktų į Šentąjį Miestą ir pelnytų šiuos ypatinguosius atlaidus. Tiktai visų kelionės turi būti maldos ir atgailos kelionėmis. Prisimindami seniau iš visų kraštų keliavusius pėsčius, dabar, gi naudodamies lengvomis susisiekimo priemonėmis, visi maldinikai turi labiau atsiduoti bent maldai ir atgailai už nuodėmes, stengdamiesi atitaisyti apgedusius papročius, praktikuodami daugiau krikščioniškų dorybių, taip, kad šis Jubiliejus taptų visuotinu grįžimu į Kristų. Prie to dar prijungia visišką ištikimybę Išganytojui ir Jo įsteigtai Bažnyčiai, ne tiktai ja visiškai pasitikint, bet lygiai ginant ją nuo naujųjų jos priešų. Ypač pabrėžia susirūpinimą taika ir Šventųjų Vietų Palestinoje apgynimu, iš visos širdies trokšdamas, kad žmonės, metę visas nesantaikas, jungtųsi teisingumo ir broliškumo vienybėje. Su ypatingu susirūpinimu atkreipia visų dėmesį į socijalinį teisingumą, reikalaudamas parodyti daugiau meilės vargšams ir visokeriopos pagalbos reikalingiesiems.

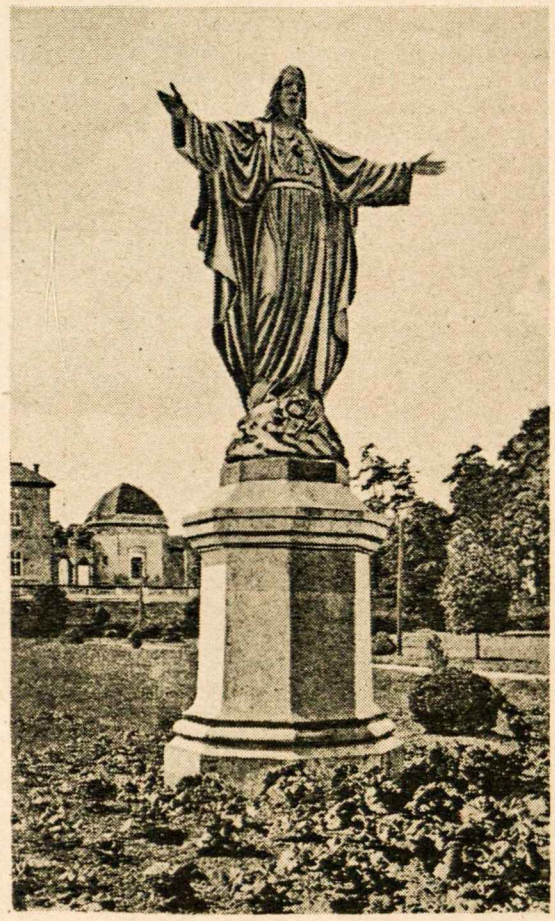

Kristaus statula Tiškevičiaus parke Palangoj

Šių Šventųjų Metų maldos ir atgailavimo pasėkoje Šventasis Tėvas trokšta, kad grįžtų ramybė į šeimas, į tautas ir net į visuotiną tautų bendradarbiavimą; kad tie, kurie persekiojami dėl teisybės, įgautų nenugalimos jėgos, kurios buvo ir yra pripildyti šių ir pirmųjų amžių kankiniai; kad išblaškytieji, belaisviai ir tremtiniai, toli atskirti nuo savo šeimos židinių, greičiau atgautų savo mielą tėvynę; kad kenčiantieji būtų pastiprinti dangiškąja paguoda; kad skaistumu ir krikščioniška jėga pražydęs jaunimo frontas tarp subrendusių ir senųjų surastų sau šviečiančių pavyzdžių.

Su tokiomis mintimis ir troškimais regimoji Bažnyčios galva, Kristaus Vietininkas, kviečia visus tikinčiuosius atvykti į Romą, aplankyti didžiųjų Kankinių kapus, žymiąsias bizilikas, protėvių tikėjimo ir pamaldumo paminklus, taip pat ir jį patį, laukiantį išskėstom rankom visų pas save atvykstant, kad tik daugiau pasinaudotų proga laimėti Šventųjų Metų atlaidus.

Kas tie Šventieji Metai, kokia jų prasmė, geriausiai mums gali atskleisti trumpai nubrėžta jų istorija.

Pirmuosiuose Bažnyčios istorijos amžiuose mes jų dar nemėginkime jieškoti, nes tai Viduramžių antros pusės religinio karščio išdava, bet figurinę praeitį turinti Senojo Testamento žydų istorijoj. Žydai švęsdavo savo jubiliejus kas septinti ir ypač kas 50-ji metai. Tada visi iš visų Romos Imperijos kampų rinkdavos į Jeruzalę, aukodavo gausias aukas, prašydami Dievo dovanoti visas kaltes ir užsipelnytas bausmes. Ta proga visi turtingieji turėdavo gražinti ne tik laisvę, bet ir turtus visiems jų vergams.

Pas žydus jubiliejiniai metai buvo ne tik atgailos, bet ir triumfo metai, nes jų proga būdavo prisimenamos didžiosios išrinktosios tautos pergalės ir žygiai. Tai parodo ir tas faktas, jog šias iškilmes jie paskelbdavo trimituodami tuo pačiu trimitu, kurio balsu buvo sugriauti Jericho miesto mūrai. Šis trimitas vadinosi „jobel", iš kur ir kilo pats jubiliejaus vardas.

Mūsų Bažnyčiose Šventieji Metai viešai pradėti skelbti tik 1300 metais, kai Bonifacas VIII, pamatęs būrius žmonių, lankančius Šv. Petro ir Povilo karstus, pagal pasklidusias kalbas tikinčius šimtmečio paskutiniais metais pelnyti visų bausmių už nuodėmes atleidimą, supratęs tikinčiųjų teisingą troškimą, išleido bulę skelbiančią, jog kiekvieno šimtmečio paskutiniai metai nuo šiol bus atgailos ir permaldavimo metai, kurių proga, aplankius Apaštalų Petro ir Povilo Bazilikas, bus pelnomi visuotini atlaidai. Žmonės šią bulę pasitiko su didžiausiu džiaugsmu. Bematant užsikimšo keliai į Romą maldininkais. Nebodami nei vargo, nei bado, pasitaikančių dėl tokio ilgo ir vargingo kelio, dauguma net basi, užsivilkę maišais vyko į Šentąjį Miestą, kad

tik Dievas atleistų bausmes už nuodėmes. Tų laikų religingi žmonės puikiai suprato teologinę tiesą, jog mirtina nuodėmė per išpažintį nors ir atleista, sieloje palieka tarsi įspaudą, kuris gali būti išdildytas tik atgailą ir kančia, jei ne šioje žemėje, tai po mirties skaistykloje.

Paprastai meilė atleidžia, bet teisingumas reikalauja atpildo. Gi nuodėmė ne tik Dievo meilę, bet, peržengdama įstatymą, ir patį Jo teisingumą pažeidžia. Taigi, visu tikrumu tikįs krikščionis, kaip anie viduramžių pamaldieji, nedvejodamas dar šioje žemėje pasirinks kančią, apsimarinimą, atgailą ir gerus darbus, kurie yra nuopelningi, bet ne skaistyklos kančias, — skaudžias ir be nuopelnų. Šventieji ir pamaldieji žmonės visokiais būdais marindami savo kūną, aukodami viską Dievui, ypač kankiniai, net mirdami už Jį, pelnė Bažnyčiai didžiulius malonių turtus, nes jų nuopelnai buvo daug didesni, negu reikėjo savoms nuodėmėms nuplauti. Užtat mūsų Šv. Bažnyčia, šalia Kristaus pelnytų begalinių nuopelnų, turi sudėjusi į savo antgamtinį lobyną taip pat visų Šventųjų ir Kankinių pelną, iš kur, kaip jau gerai žinojo anie pirmieji Šventųjų Metų maldininkai, Šv. Tėvas gali skirti ir kitiems bausmes už nuodėmes atleisti.

Praslinkus 50 metų po pirmojo jubiliejaus, 1350 metais skelbiamas kitas, nes pagal žmonių pageidavimą trumpinamas laiko tarpas. Kitas Popiežius įvedė net kas 33 metai, kol Paulius III nustatė 25 metų laiko tarpą, nes jis norėjo, kad kiekvienos kartos žmogus turėtų progos pasinaudoti šiais ypatingais atlaidais.

Užėjo protestantizmas, pradėjo kilti visokios naujos idėjos, revoliuciniai sąjūdžiai. Žmonių religinis karštis atšalo. Pamažėjo maldininkų skaičius, o 1800 ir 1850 m. visai nebepaskelbiamas jubiliejus. Už tat 1925 Pijaus XI skelbtas jubiliejus buvo tarsi Bažnyčios triumfas, nes ir vėl ėmė plaukti minios į Šventąjį Miestą, trokšdamos nusikratyti slegiama nuodėmių ir už jas bausmių našta. Tik dabar nebe pėsti ir basi keliauja žmonės, kaip anas istorijoj garsus Šv. Metų bavaras, atvykęs pėščias į 1650 metų jubiliejų su 160 svarų kryžium ant pečių, arba anas 104 metų senukas, sukoręs 500 klm. savo kojom ir tuo atlikdamas net 60-ją maldingą kelionę į Romą, bet šiandien motorizuoto amžiaus tikintieji pasinaudoja traukiniais, laivais, autobusais ir lėktuvais.

Atvykęs į Romą maldininkas turi aplankyti, pagal dabartinio Popiežiaus mintį, keturias pagrindines bazilikas. Bonifacas VIII tebuvo įsakęs lankyti tik Šv. Petro ir Povilo bazilikas, bet Urbonas VI prijungė ir dar dvi: Šv. Jono baziliką Laterane, vadinamą „Mater Ecclesiarum", nes ji yra pirmoji Popiežių Katedra ir Maria Maggiore (Didžioji) baziliką, tą visuotino pamaldumo į Dievo Motiną didžiausią paminklą. Į jas, norėdamas pelnyti atlaidus, maldininkas turi įeiti per taip vadinamas šventąsias duris, kurios kitu metu būna užmūrytos, tik Šventiesiems Metams paties Popiežiaus jos iškilmingai Šv. Petro bazilikoje ir Kardinolų Legatų likusiose bazilikose atidaromos ir, baigiantis Jubiliejui, per Kūčias uždaromos. Tas paprotys yra įvestas iš 1423 metų Jubiliejaus, kada Martynas V, norėdamas pabrėžti Šv. Metų a t i d a r y m o prasmę, atidarė visada laikomas uždaras Šv. Jono bazilikos Laterane vienas duris. Gi Aleksandras VI 1500 metais tai įvedė visose bazilikose, sukurdamas tam iškilmingas ceremonijas, kurių dar ir šiandien laikomasi. Tuo būdu šventosios durys liko tarsi pačių Šv. Metų simbolis.

Kad atvykę iš įvairiausių kraštų, tautų ir rasių maldininkai galėtų pajusti katalikiškos vienybės ir broliškumo galingumą, Šv. Metų proga ruošiamos iškilmingos naujų Šventųjų kanonizacijos, įvairūs kongresai, kurių metu visi susirinkę Šv. Petro Bazilikoje ar jos aikštėje, po vieno Tėvo kojų, pajustų vieningą Bažnyčios pulsą, kuris gali pagimdyti tarpusavio meilę ir taiką. Tarptautinės katalikiško meno, tiek iš misijų, tiek iš skirtingo rito Bažnyčių, karitatyvinės ir krikščioniškos veiklos parodos turi parodyti žmonėms, ką gali padaryti vieninga Bažnyčia, vadovaujama vieno Ganytojo. Todėl yra tikra, ko taip nuoširdžiai laukia ir linki Šventasis Tėvas Pijus XII, jog maldininkai ne tik pelnys Romoje gausius atlaidus, bet taip pat parsiveš širdyje kažką naujo, kas gimdo meilę, kūrybą ir taiką.

Roma, 1949. XI. 18.

TILTAS

— Ir savo tėvo jis vistiek neišgelbės, — sukaleno iš linksmumo dantimis velnias, kuris jau laikė nagus ant staliaus apykaklės.

— Bet, Viešpatie, argi jis iš tikrųjų negali būti išgelbėtas? Ar negali užtekti pačio ilgiausio skaistyklos laiko? — pasigirdo maldavimai už nusidėjėlį, ir Viešpats, kuris yra vienintelis Teisingasis, susidūmojo:

— Suraskite nors mažiausią jo gerą darbą, — pasakė Jis, ir tuojau buvo iš naujo pradėtos vartyti visos bylos.

O, knygos buvo labai didelės ir prirašytos ištisai, tačiau tie, kurie troško gero šitam nusidėjėliui dėl jo gerojo kūdikio, šluostėsi baimės prakaitą, nes puslapiai baigėsi, ir klausančiųjų akys ir ausys buvo pripildytos visokių baisenybių. Nebuvo šis žmogus aplenkęs jokios nuodėmės, ir jeigu jis neužmušė ranka — tai žodžiu ir pavyzdžiu tikrai, ir jeigu neuždegė veiksmu — tai mintimi.

— Ir jokio gero darbo? — paklausė Viešpats, patsai nuliūsdamas. — Nė menkiausio negalite surasti?

Ir iš naujo vartė jie užrašus, nuo jo kūdikystės dienų iki mirties valandos, angelai taip stengėsi, jie taip smarkiai sklaidė, kad puslapiai lakstė į šalis kaip debesų sruogos, gal jie galvojo su gera klasta, kad juos galima iš viso sunaikinti ir taip išgelbėti — tačiau jie liepsnojo savo piktų darbų skaičiais ir juodavo pragaro spalva.

Ne, geriau nereikia ir užsiminti, kaip jautėsi vargšas stalius — jis taip susitraukė iš skausmo ir taip graudžiai raudojo, jog prie visko pripratę dangiškieji teisėjai turėjo susigraudinti, tačiau Teisybė yra teisnga, ir Viešpats liūdnai palingavo galvą:

— Ar mažai buvau leidęs tau gyventi, žmogau, o gera užima tiek nedaug laiko. — Ir, prieš iškeldamas ranką ištarmei, Jis dar paklausė: — Jūs neradote nieko?

— Ne, — kartoja kitas, — ne: juk tai nieko nesiskaito, kad kartą eidamas girtas su bičiuliu užtiko žaidžiančius vaikus, ir antrasis nuspyrė į griovį vieno mažo berniuko medinį arkliuką, o stalius jam pasakė: — Ar žinai, kokia vargšė yra berniuko motina? Šitas arkliukas kaštuoja jai tiek pat, kiek ūkininkui žirgas. — Ir jis nusvyravo prie griovio, jis net sugriuvo, bet žaislą ištraukė, atidavė jį raudančiam berniūkščiui ir paglostė jį.

— Tu buvai žmogus, — pasakė Viešpats staliui, ir Jo veidas nusišvietė. — Mano džiaugsmas yra toji valanda, kuomet galiu nepasmerkti savo sutvertos sielos amžinai pražūčiai.

Jaunoji mergaitė seniai yra nutilusi, kai jaunuolis atitraukia rankas nuo savo veido ir susimąstęs sako:

— Gal būt, iš tikrųjų, turi būti surastas mūsų sąskaitose medinis žaislas, kol sulauksime išlyginamosios malonės?

— Aš nežinau, — sako ji tyliai, — aš tik galvojau apie savo bažnyčią ir apie tai, kas buvo atsitikę.

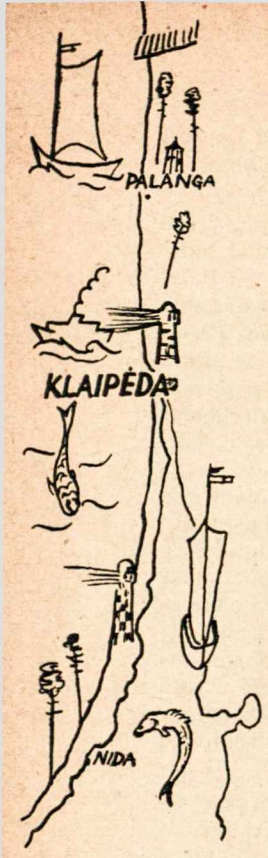

Kaip keista, jaunuoli, tu pirma pamatei Atlantą, Indijos vandenyną, išplaukiojai visus pasaulio vandenis, bet tavo laivas neužsuko į vieną gražiausių jūrų, prie kurios prieina ir Lietuva. Tik vyresnieji moksleviai matė jos grožį, kaip ji tviskėjo vasaros saulėje, braidė po jos smėlį, klausėsi pušelių ošimo ir to didelio bangų šniokštimo. Jaunesnieji dar buvo maži, kad būtų galėję nusiristi iki Palangos, iki Geriulių, Nidos ir ten nors vieną kartą pamatyti, kaip saulė leidžiasi, palikdama paskui savęs auksinį taką. Tačiau dabar iš visų pasaulio kampų keliaukime prie jos, prie Baltijos jūros, pažiūrėkime, kaip ji, sušiurpinusi bangas, daužosi į krantus, laužia ledus, laukdama pavasario ir mūsų.

Lietuviai pakrikštijo jūrą

Keistas tas jos vardas — Baltijos jūra. Tiesa, kai kurios tautos, pvz., švedai, vokiečiai vadina ją Rytų jūra, bet didesnioji pasaulio dalis laikosi pirmojo vardo. Jau senokai mokslininkai rausėsi po knygas, tyrinėdami, kas šitą jūrą taip pavadino. Pirmas istorijoje ją pamini Plinius Secundus (I a. pr. Kr.), pavadindamas ją Mare Balticum. Senuose žemėlapiuose, kurie yra pageltę nuo senumo, randame ir kitokių vardų — vikingų jūra. Tačiau jau bus visas šimtmetis, kaip mokslininkai pripažino, kad lietuviai bus jūrą apkrikštiję, jai davę vardą nuo žodžio „baltas“. Baltai ši jūrą atrodo Kuršių mariose.

Jei lietuviai krikštijo jūrą, tai jiems ji turėjo būti ne svetima. Svetimų vaikų nekrikštysi. Mūsų prosenuoliai, kurie atsikraustė prie šios jūros tokiuose senuose amžiuose, kad nė mokslininkai gerai nenustato, čia atvykę pamilo jūrą, su ja susidraugavo ir ją užkariavo. Jeigu šiandien mes esame daugiau žemdirbių tauta, tai seniau mūsų laivai drąsiai plaukiojo po Baltijos jūrą ir vežiojo prekes į visokius miestus. Kad lietuviuose laivinikystė buvo išsivysčiusi, liudija estai. Jie pasiskolino iš lietuvių kalbos laivo pavadinimą. O kultūros vardai skolinami tik iš tų kraštų, kur jie yra populiarūs, plačiai pasireiškę. (Estai turi ir kitokių skolinių iš lietuvių kalbos. Tas liudija apie aukštą mūsų prosenuolių kultūrą). Vėliau kitos tautos mus Pabaltyje nurungė, tačiau į jūrą tvirtai įsikibę laikėmės visą laiką. Net ir visų priespaudų laiku ji ošė laisvai, galingai, primindama mums laisvę ir pasaulio platumas.

Kai lietuviai jai davė vardą, dar nežinojo, kiek ji turi ploto, kiek savyje talpina vandens. Tai ir nerūpėjo jiems. Pūtė vėjai, nešė laivą, ir buvo gera Lietuvoje. Tik dabar vėl tie patys mokslininkai, net barzdas pamerkę į jos vandenį, tyrinėjo ir ištyrinėjo visą jos dugną, suskaitė žuvų rūšis, išmatavo, padarė visokius žemėlapius. Baltijos jūra turi 362.000 kvadratinių kilometrų pločio ir talpina savyje 30.650 kubinius kilometrus vandens. Joje plaukioja 110 rūšių įvairiausių žuvų. Šios žuvelės seniai viliojo pakrančių gyventojus. Todėl jie ir pradėjo megzti tinklus ir plaukti į jūrą. Žvejyba pakrančių gyventojams buvo sava. Tai liudija gausios ir gražios mūsų liaudies dainos apie jūrą ir žvejus. Mūsų tinklai pirmiausia pagaudavo menkių. Šios paprastai narsto ne taip giliai ir patenka į tinklus. Mokslininkai ir šias menkes ištyrinėjo ir nustatė, kad Lietuvos pajūryje pagaunamos menkės yra 8—10 metų senumo. Ir sugautą žuvį susvėrė, nė vieno gramo nepraleido. Taip Šventosios uoste per metus buvo sugaunama 1.680.000 kg. žuvies.

Labiausiai lietuviai pamėgo gintarą, tą jūros dievaitės ar Eglės, Žalčių karalienės, ašarą. Ne tik savo mergaites puošė, bet nuo senų senovės jį siuntė maišais į svetimas žemes.

Gintaro keliai

traukė nuo Baltijos jūros Nemunu, Visla žemyn į pietus ir kitas šalis. Kaip sustingusiu saulės spindulėliu juo džiaugėsi ir egiptiečiai, faraonai puošė žmonas ir dukteris, ir finikiečiai, ir graikai stebėjosi juo, kad, patrintas į vilnonę medžiagą, traukia prie savęs plono pergamento lapelį. Romos imperijoje jis buvo prabangos dalykas, tik turtingiesiems. Gintaras ir mūsų tautos vardą išnešė į platų pasaulį. Jei ne jis, vargu taip anksti būtume paminėti istorikų, kurie kuo rūpestingiausiai surašo visus karalių nuotykius ir karus. Kai pradėjo gintaras plaukti į Romos imperiją, tie istorikai, sėdėdami po platanu ar palme, sumanė ir jį aprašyti ir pastebėti, kad jis ateina iš Baltų krašto. Toks buvo rūpestingasis Tacitas. Šalia baltų vardų atsirado ir aisčių ir vėliau — lietuvių vardas.

Daugiausia gintaro išmeta Baltijos jūra. Per metus visame pasaulyje prirankiojama 600.000 kg. gintaro. 90% viso gintaro duoda Baltija. Lietuvoje jo daugiausia randama į pietus nuo Palangos. Klaipėdos krašto pajūryje 1930 m. buvo surinkta 270.317 g. Bet ilgi amžiai išsėmė daug gintaro iš jūros dugno. Dabar daugiau iškasama pajūrio žemėse.

Lietuviškasis gintaro vardas taip pat buvo žinomas visiems. Arabų kartografas Idrisi (1099—1162), piešdamas tometinio pasaulio žemėlapį, Dancigą pavadino Gintiyar (Gintar).

Gražus ir mielas tas pajūris. Kaikur jis iškyla uolom išdidus, kai kur pasibarsto puriu baltu smėliu, kad negali atsidžiaugti juo brisdamas. Aplink Baltijos jūrą sugulusios tautos sergsti savo pajūrį, įsikibusios laikosi, dėl kiekvieno metro kelia didžiausius vaidus. Dėl jos krantų yra buvę didžiausių karų. Daugiausia jos valdo švedai (7.624 km.), o mažiausiai atiteko Lietuvai. Prieš šį karą su Klaipėdos kraštu mūsų pajūris tesiekė tik 92 km. Seniau mūsų gentys siekė Vislos ir Dauguvos žiotis.

Saulė maudosi jūroje

Nors neilgas šis lietuviškasis pajūris, tačiau grožio jam nepašykštėta. Vargu rasime pasaulyje kitą tokį gražų pajūrį, kaip mūsiškis. Visi garsieji, išreklamuotieji pasauliniai kurortai turi prieš jį su gėda pasislėpti. Visa juosta nuberta tokiu gražiu smėliu, kad ir dabar jo negali užmiršti. Prikaišyta pušelių, kurios, kaip geriausi muzikantai, groja per visus metus pajūrio lankytojams. Prieš tave didžiulis vandens kalnas, toks sujudęs, dundąs, tartum jo gelmėse griaustinis miegotų ir sapnuotų baisius sapnus.

O debesys, o saulė! Rodos, kad čia jų tėvynė. Tokie skaidrūs, lengvi, tartum tinklo gabalas, atplėštas ir pakabintas danguje. Kartais jie pajuosta, susiraukia, pabudina snaudalį perkūną, ir šis laido ugnines vilyčias į visus pasaulio kraštus, sukelia visus vėjus ir surykiuoja, kad visi pūstų nuo marių į Lietuvos krantą. Tada braška pajūrio pušynai, net už kelių šimtų kilometrų atūžia Vakario siautuliai. Didelės kudlotos bangos puola, daužosi, lyg įsiutę, nori viską sugriauti ir vieną kartą išsilieti. Bet vėjai pavargsta pūtę, perkūnas išsvaido visas strėles, ir vėl tada suklykia žuvėdra, šaukdama visus į krantą. Ir lekia žmonės, šoka į bangas, braido, eina pakrantėmis, kur išmesta visokių žolių, lentgalių, kažkada sudužusių laivų skeveldrų. Tada palangiškiai su lazdelėm krapšto žoles ir renka gintarą.

Aprimus jūrai, debesim prasiskleidus, švysteli saulė. Ji skuba per dieną, tartum norėdama kuo greičiau pulti į bangas. Ir kai pakyla virš šio sujudusio paviršiaus, nusišypso, išleidžia savo kasas, išteka jūros putom. Tada visa jūra spindi, tartum aukso pripilta. Paskui palengvėliais ji parausta, lenkia savo veidą ir

PAJŪRIJAIS PAMARIJAIS

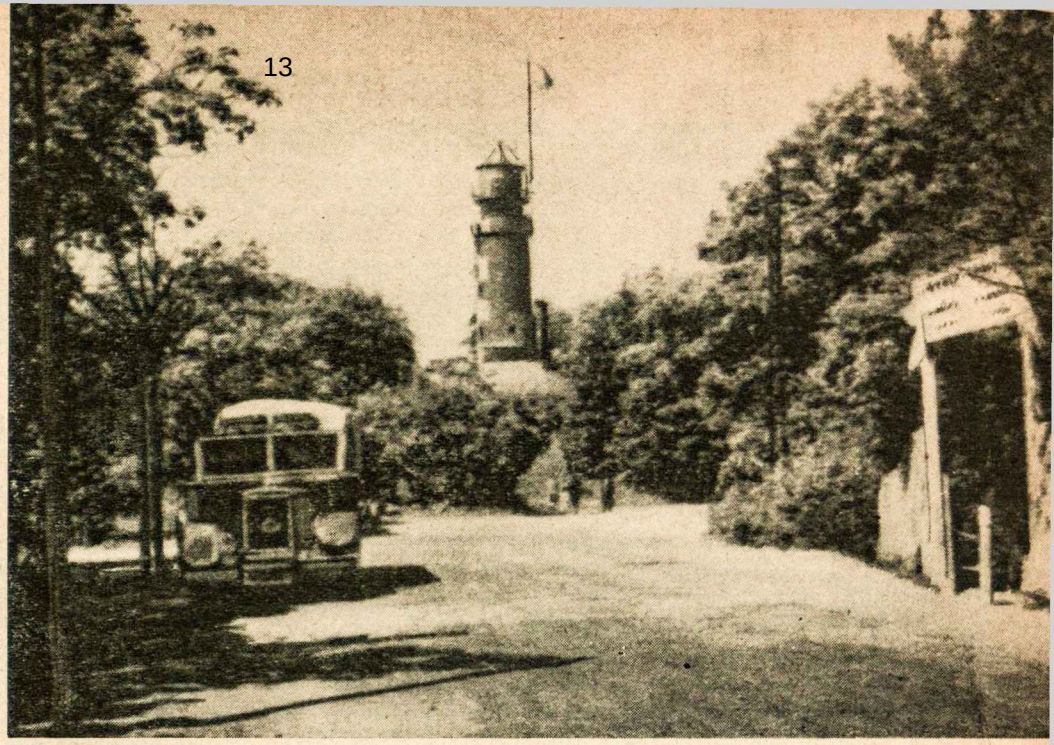

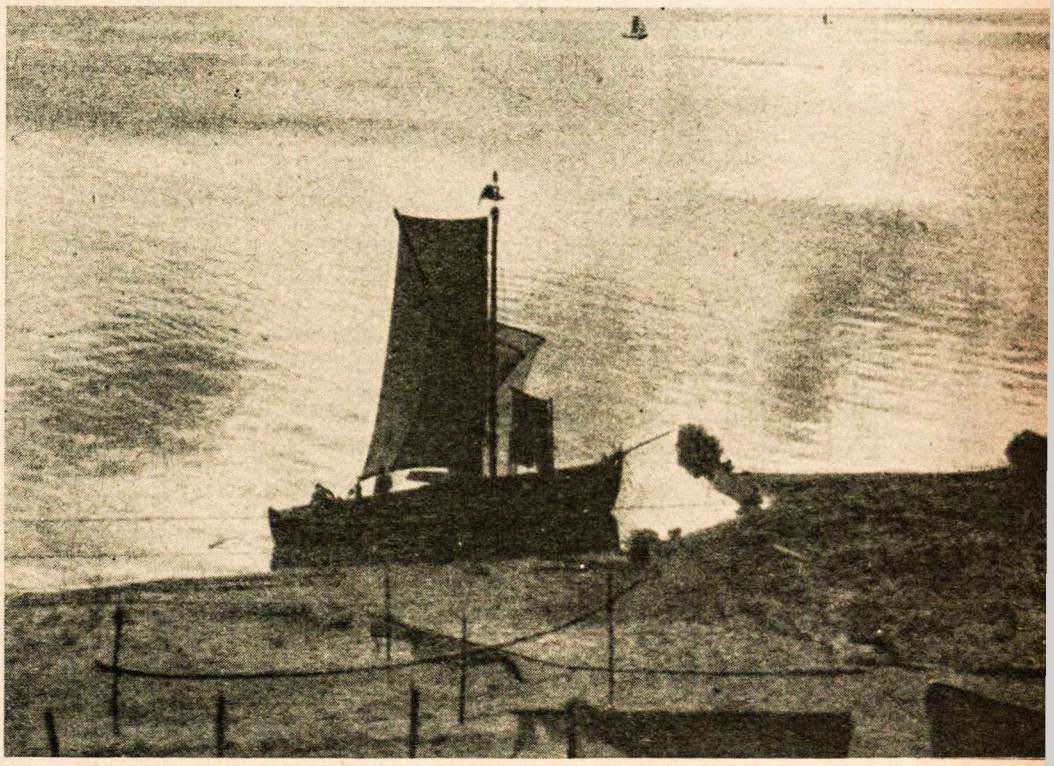

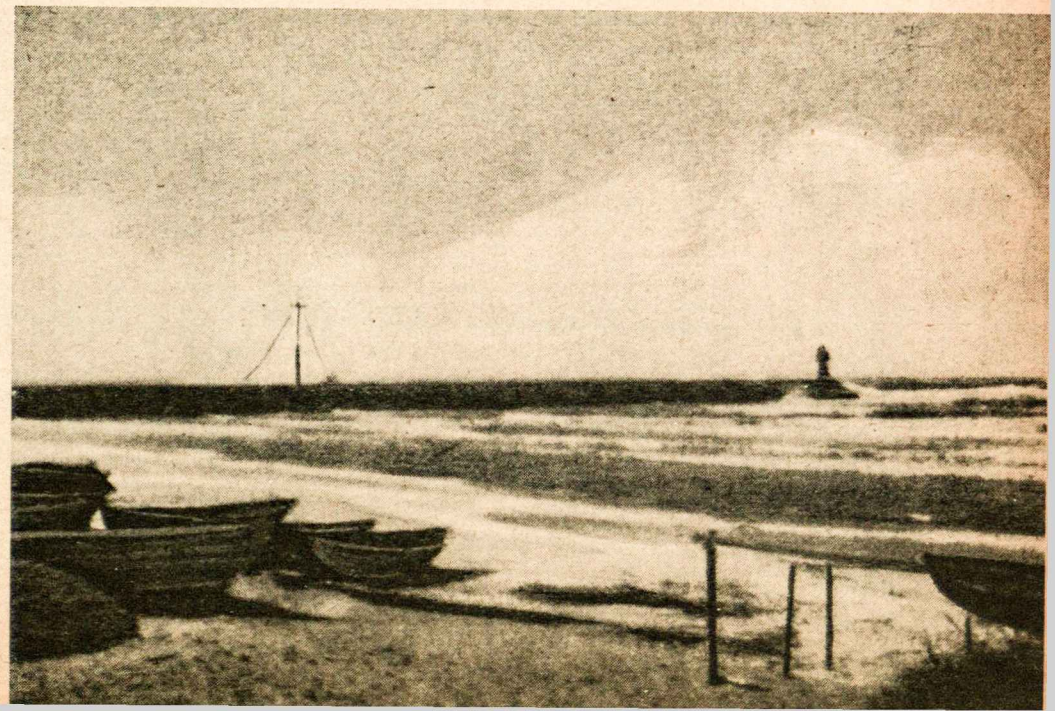

Klaipėdos uosto švyturys (viršuje); Kuršių marios (viduryje); Baltijos jūra ties Klaipėda (apačioje)

jį panardina vandenin. Lyg atsisveikindama su pajūrio pušynais, su kopomis, ji dar muša aukštus ugnies stulpus, rodos, tada, kad jūra degtų, kad ji galingais prožektoriais šviestų iš tų gelmių, kuri kadaise buvo legendarinė gintaro pilis su Žilvinu, žalčių karalium. Tada žvejai grįžta į uostus, rūko pykpes ir sprendžia iš tų ugnies stulpų apie rytojaus dienos orą.

Kai kada jūra visai nurimsta. Tartum gražiai nušlifuotas veidrodis ji sužiba tūkstančiais spalvų, atmušdama padangę. Tada tyli pušynai ir žuvėdros apstulbusios bijosi suklykti, kad nuo jų šauksmo nesutrūktų vandens paviršius. Tada saulė, lyg garsiausia pasaulio čiuožikė, šituo veidrožiu taip lengvai, taip grakščiai nučiuožia, nesuardydama jo paviršiaus.

Šventojoje

Ten, kur Šventoji įteka, kur dabar spiečiasi nedidelės žvejų trobelės, prasideda mūsų pajūris. Dabar čia tik žvejų uostas. Jei paversime istoriją, rasime ten didelių dalykų. Šventoji savu laiku buvo įvariusi baimės net Klaipėdos ir Karaliaučiaus uostams, tokia didelė prekyba čia ėjo. Šventosios klestėjimo laikai buvo prie Vladislovo Vazos (1632—1648) ir Jono Kazimiero (1648—1668). Į ją buvo ir anglai įkėlę koją, pasistatę savo prekybos namus ir atidarę kontorą, bet 1639 metais žemaičiai ėmė ir sudegino visus anglų namus, kontorą ir anglų laivus, ir patys pradėjo prekiauti. Po kiek laiko vėl neiškentė anglai, nes kvepėjo pinigu, vėl atidarė kontorą. Šį kartą jau žemaičiai nepaleido dūmais jų laivų. Tačiau uostą ištiko kita nelaimė. Visi konkurentai, kuriems Šventoji grąsė, ją užvertė akmenimis, ir taip iki paskutiniųjų laikų jos neatstatė.

Dabar Šventosios uoste plaukioja tik žvejų laivai.

Birutės tėviškėje

Nuo Šventosios netoli ir Palanga, Kunigaikštienės Birutės tėviškė. Visi žinome šitą seną pasakojimą, kurį vėliau apdainavo Valiūnas, kurį Putinas pavaizdavo savo misterijoje. Pušynai, lyg arfos, pakelyje išrykiuotos, tik pertrauk per jas su ranka, ir suskambės.

Ten, praėjęs gražias vilas, rasi pušyne Birutės kalną su koplytėle. Čia, toje vietoje, sako, kurenosi šventoji ugnis, čia buvo Birutė, kaip tos ugnelės sargė. Netoliese didžiulis parkas, grafo Tiškevičiaus rūmai. Čia taip gražu ir miela žvelgti į jūrą, alsuoti pušies sakais kvepiančiu oru. Čia taip gera, lengva ir neapsakomai gražu.

Šis jūros grožis patraukė ne vieną dailininką ar poetą. Andai M. K. Čiurlionis čia svaigo jūros sonatos vizijomis. Jam Palanga padarė tokį įspūdį, kad jis kartkartėms grįš prie jūros tematikos, vaizduos ją paveikslluose ir jos gaivalingą jėga išreikš savo didžiausiam muzikiniame kūriny — „Jūros“ simfonijoje. Čia ekstazės pagauti ir Maironis, ir Putinas, ir daugel kitų mūsų poetų dainuos jos grožį, jos nerime ras savo nerimą. Čia 1927 metais įvyko ateitininkų reorganizacinis kongresas ir buvo suvaidinta Kunigaikštienės Birutės prisiminimui misterija „Nuvainikuota vaidilutė“.

Dar neseni laikai, kai Palanga buvo uostas, kad ten atsilankydavo laivai iš svetur. Padaryti tyrinėjimai rodo, kad buvo padaryti akmeniniai pylimai. Dabar tik ilgas tiltas, lyg slibinas, nori išsibėgėjęs šokti nuo kranto ir paskęsti bangose. Šis tiltas ne senas. Jį pastatė 1885—1892 metais. Prie jo sustodavo laivai ir paimdavo keleivius ir prekes.

Klaipėda ir Neringa

Mes patraukiame tolyn per pušynus, klausydamies neramios jūros ošimo. Praeisime įvairias vilas, vasarvietes ir pateksime į Klaipėdą, seną ordino miestą, iš kurio jie norėjo smelktis į Lietuvą. Tvirtovė, uostas visą laiką buvo vokiečiams svarbus. Tačiau Klaipėda atsigavo tik tada, kai prisijungė prie Lietuvos. Tada išaugo uostas, pagyvėjo net kelis kartus prekyba. Nors miestas kiek vokiškumu kvepia, bet lietuviai sugebėjo įspausti neišdildomų lietuviškų bruožų, papuošti naujais pastatais, jį išgražinti.

Už Klaipėdos prasideda gražioji Neringos juosta, su savo briedžiais, su lekiančiuoju smėliu. Eini ir eini, o aplink pušys, šaknis suleidę į žemę saugo, kad vėl smėlis neužneštų kokio kaimo, kaip kadaise nutiko su Rėzos tėviške. Čia reikia pastovyklauti, susikurti laužą, padainuoti. Čia lietuviška daina taip gražiai skamba. Juk čia visur lietuviškos žemės, kurios tęsiasi net iki Karaliaučiaus, čia mūsų gentys kalbėjo lietuviškai ir kovojo prieš plūstančius iš Vakarų riterius. Ak čia, šituose plotuose, kurie tęsiasi nuo Tilžės į vakarus, sukilo kadaise Monte ir pelenais pavertė kryžiuočių pilis. Taip ir dabar, žiūrėdamas nuo aukštų kopų kalnų į krašto gilumą, jauti jo drąsą ir veržlumą, jauti, kad kiekvienas kaimelis, burinis laivelis, kiekvienas medelis ir vietovardis, nors jį ir kažkinkaip vokietino, kalba tokia gilia lietuviška dvasia, kad pasiryžti niekada šito brangaus kampelio niekam neatiduoti.

O kai saulė, pailsėjusi jūroje, vėl pasirodo rytuose, tokia skaisti, išraudus, kokiu grožiu tada nuplieskia Kuršių marios. Draikosi, sklaidosi rūkai, o įsiklausyk, gerai įsiklausyk, išgirsi, kaip iš Rusnės kaimo žvejai atidainuoja. Jie tuoj mes šilkų tinklelius, sugaus ausko žuvelę...

*

Ir kur rasi kitur tokį gražų ir mielą pajūrį, mielas drauge? Niekur taip gražiai neoš pušelės, niekur taip laisvai neatsikvėpsi, kaip prie Baltijos krantų. Kai tu atsistosi kur nors prie Atlanto ar Ramiojo vandenyno, įsiklausyk į jų ošimą — jie neša visiems lietuviams klajūnams pasveikinimą iš mūsų sesers Baltijos. Įsiklausykit ir išgirsit, kaip neramieji vandenys šaukia: O atgalios, prie Baltijos...

Palangos Juzis

Novaitės

PASIMATYMAS LIEPU ALĖJOJ

c

Kai pažiūriu pro savo kambario langą į gatvę, joje matau jaunas mergaites, nerūpestingai vaikštant, ir girdžiu skardų juoką. Taip, tos pačios, kurios dar Tėvynėje buvo kūdikiai, su įpintais kaspinėliais plaukuose pastodavo gatvėje taką, kai pro jas praeidavau. Išaugo jos, prasiskleidė. Metai neša žiedus ir brandą, ir rūpestį.

Žiūrėdama į tuos gražius veidus, į jų jaunystę, susimąstau. Juk dar neseniai buvau ir aš tokia, kaip jos, nerūpestinga ir gyvenimą vaizdavausi kaip gražų sapną. Dabar mano galvoje jau žiba sidabriniai plaukai, ir esu pažymėta tūkstančių pergyvenimų. Tiesa, Lietuvoje augdamos, mes turėjome kitas sąlygas. Mes nebuvome vienos paliktos su savo jaunyste, kaip jūs, šiltu žodžiu patarė. Be to, ir pats gyvenimas buvo gražesnis, švelnesnis. Žmogus dar nebuvo sukrėstas karo audrų.

O jūs, mielos mergaitės, esate kaip gėlės, pražydusios ant karo griuvėsių. Dar neišsisklaidė parako kvapas, dar neišdžiūvo kraujas, kuris visur upeliais liejosi. Dar girdis visokie keiksmai. O jūs žydit, skleidžiatės ir norit išvysti saulę, kurią dengia tamsūs dienų debesys. Jum ateina ir tas ilgesys, tas žmogiškas ilgesys — pasiilgimas gero, artimo draugo, kuriam galėtumėt atsiverti visu savo sielos gilumu. Jūs vakare rašote į dienoraštį liūdnus žodžius apie ilgesį ir žmogų. Jūs norit iš tų dulkių, kurios kilo nuo karo, prasiveržti ir sužydėti visu savo grožiu, prasiverti tyriausiu pamiškės šaltiniu. Tačiau, kas įeina į malūną, iš jo visada išeina miltinas. Štai ir ant jūsų gražių žiedų krinta dulkės ir jus žeidžia. Jūs to net nepastebit, nes toks visas laikas, tokia dvasia. Nėra knygų, kurios jums padėtų, nėra žmonių, kurie į jus įsijaustų, nes vyresnieji yra nuo rūpesčių susikrimtę. Todėl ir rašau šias kelias eilutes jums, mielos draugės, norėdama nors kelias dulkeles nupūsti nuo jūsų gražaus jaunystės žiedo.

Žmogus, kaip augalas, nežiūri nei gerų, nei blogų metų. Ateina jam metas skleistis, ir jis skleidžiasi, ir krauna žiedus. Geruose metuose tie žiedai neša vaisių, o bloguose-sunaikina juos kirminai, sausros. Ir šis metas yra kirminų ir sausros metas, kuris nori mūsų gražiąsias mergaites, jų jaunystę sunaikinti. Nėra tos aplinkos, kuri jus gintų ir tvirtintų jūsų nusistatymus. Šiandien visi eina prieš jaunystės grožį, prieš tą turtą, kurį turi jauna mergaitė savyje. Eina, nes žmogus pasiklydo. Jis vieną kartą pabus, o jūs paliksite palaužtos.

Gaila, kad stovyklinis gyvenimas visus suspaudė į tokį mažą kampą. Kartą buvo praviras mano langas. Ir niekas netikėjo, kad esu kambaryje. Išgirdau palangėje žodžius: 5 valandą liepų alėjoje, būtinai. Taip... Ir žingsniai nutolo. Dar pažiūrėjau, kas ten kalbėjosi. Ji — 6 klasės gimnazistė, jis — berniukas, kurį kažkokioje gimnazijoje pravarė už nemandagumą, chuliganizmą. Man pasidarė įdomu, ką gali kalbėti šita miela mergaitė, kurią puošia nuolatinis šypsnys, su tuo, kuris visada susivėlęs, niekada neištraukia rankų iš kelnių kišenių, rūko prie lūpų prisiklijavęs cigaretę. Taip, atleiskite man, kad penktą valandą ir aš nuėjau į liepų alėją, atsisėdau nuošalyje, kad niekas manęs nepastebėtų. Atėjo... O kaip ji juokėsi linksma. Susėdo pasikalbėti. Aš pakilau ir pradėjau vaikščioti gretimoje terasoje už gyvatvorės, kad šį tą nugirsčiau. Taip, šį tą pagavo mano ausis. „Algi, tu man patinki todėl, kad tu vyriškas, ne toks, kaip kiti..."

Čia man pasidarė liūdna — vyriškas. Kaip gaila jos, tos jaunos mano draugės. Ji visiškai nežino, kas yra tikrasis vyriškumas. Būti nemandagiu, rūkyti, negražiai kelbėti, ar tai vyriška? Nebesekiau jų, nes nenorėjau perdaug nuliūsti. Jie, pasėdėję trumpą valandėlę, nuėjo į kiną. Vėliau viską sužinojau apie šiuos jaunuolius. Buvo įdomu. Ji pamelavo motinai: turinti būtinai eiti pas draugę mokytis. O jis — laisvas. Jis tėvų visai neklauso. Tuo net didžiuojasi. Kai jį pavarė iš gimnazijos, jis tik nusijuokė: kvailiai, tegu džiaugiasi, kad aš tiek mokiausi, suteikiau garbės. Ir kam man mokslas, būsiu šoferis ir daugiau uždirbsiu. Kas man lietuviai, nuvažiuosiu į Ameriką, o, ką ten padarysiu! Todėl nenustebau, kad vieną kartą pamačiau, kaip jis šoko fokstrotą vietoje suktinio. Nemoku ir nėra ko! Ir toji mergaitė nieko nesakė, nes juk — vyriškas, kitoks, negu visi kiti. Tik šypsosi patenkinta. Ir niekas tai mergaitei nepasakė: praregėk!

Tai tik vienas pavyzdėlis. O kiek jų varijantų, kiek atsitikimų. Taip, mes visi buvome jauni, visi pergyvenome tą patį nerimą. Visiems reikia mylėti, nes kas nemyli, jau yra miręs, ir veltui jis dar vaikšto gyvųjų tarpe. Mylėti, mylėti! — šaukia visos moters dienos. Bet ką? Čia ir yra visas klausimas.

Nepykite, kad yra žmonėse posakis: gimnazistiška meilė. Ašaros, stiprūs pergyvenimai, rodos, pasaulis sugrius. Manęs niekas nesupranta! Tačiau šitame posakyje yra daug tiesos. Gili gyvenimo praktika parodo, kaip paskui nusijuokiama iš tos meilės, net pačių mylėjusiųjų. Tačiau kiekvienas jų su gailesčiu kažką prisimena. O, kad būčiau truputį save į rankas paėmus. Tas truputis yra štai kas — širdies tyrumas, išsaugota svajonė tam riteriui, kuriam patikėsiu save amžinai. Bet kur tas išrinktasis? Jo taip lengvai nesurasi. Visa tai, kuo šiandien tu žaviesi, vieną dieną tau atrodys tokie niekai, toks tuščias burbulas. Jei būsi prapuolus amžinai, kaltinsi ne tik save, bet ir vyresniuosius, kurie tavęs neperspėjo.

Todėl, mano miela drauge, kai pajusi ilgesį, kai kažkas tave palies ir iš būrio išsiskirs vienas, tu pagalvok, kas jis. Tavo širdis ir tavo meilė yra brangiausias turtas, ta taurė, kurią neša šventasis Gralis. Ar vertas tas jaunikaitis, kad jam patikėtum pačius brangiausius turtus — skaisčią širdį ir meilę? O gal jis ją numes ir pamins, kaip dažnai daro tie visų išgarbinti „vyriški" vyrai. Pažvelki į jo būdą, į jo širdį, ar jis moka mylėti artimą, ar jis religingas, išauklėtas, išlavintas, mandagus, ar jis turi dvasios polėkių, didesnių svajonių, kurias turi turėti kiekvienas tikras vyras, ar jo pasaulis nesibaigia tik šia diena, tik savim, ar jis moka

ir kitais pasirūpinti, kitiems padėti ir savęs atsižadėti. Bet tu man atsakai, kad jis gražus, kaip filmų artistas. Tačiau, kas iš to. Dažnai tie filmų artistai, kurie jus žavi filmuose, gyvenime yra visai biaurūs žmonės, supuvę, niekšai. Grožis, kaip giedri diena, praeina, paskui prasideda lietaus ir sniego metas. O ką tada veiksi, jei tavo sielos draugas teturės tik grožį, vieną iš mažiausių būtinybių šeimos laimei.

Gili gyvenimo praktika rodo, kad vyras turi būti ne tik vyresnis už mergaitę, bet ir labiau išsilavinęs, nes jam gyvenime atitenka didesni uždaviniai ir rūpesčiai. Ką tu veiksi su juo? Tu — baigusi gimnaziją, o jis — vos kelias klases. Nors tai nėra kliūtis laimei, bet nėra ir pliusas.

Seniau, kai dar buvo luominė visuomenės santvarka, buvo griežtai žiūrima, kad tuoktųsi su sau lygiu. Šiandien to nebepaisoma, nes gerų žmonių yra ir turtuolių ir vargšų tarpe. Tačiau reikia pastebėti, kad vargšai, tie neturtingieji, gyvenimui duoda daugiau stiprių asmenybių. Juk didieji pasaulio genijai buvo dažniausiai vargšų vaikai. Vargas užgrūdina ir išmoko žmogų kovoti. Jis visur išeina nepalūžęs. Tie vargšai žmonės dažnai ir širdį turi tyresnę ir skaistesnę. Todėl niekada nežiūrėkite, iš kokių namų jis, ar turtingas. Ne! Pirmas klausimas, ar jis žmogus?

O kaip jį pažinti, kaip praskleisti jo charakterį? Tai yra sunkesnis darbas negu paskirti pasimatymą 5 valandą. Čia reikia ilgesnio stebėjimo ir net kitų pagalbos. Jei turi gerą vyresnį draugą, gali aplinkiniais keliais prieiti ir paklausti, nes vyresniųjų akys yra daugiau patyrusios ir giliau pastebi. Žinok, kad vyrai moka puikiai vaidinti, net nuostabiai, daug geriau už visus filmų artistus, kuriuos tu mėgsti. Jie siekia savo tikslo atkakliai, viską jam paaukodami. Viena mano draugė ištekėjo už dailininko. Buvo puikus vyras, skoningai ir tvarkingai rengėsi, visada punktualus ir darbštus. Bet vos spėjo susituokti, kaip yla išlindo iš maišo — baisiausiai netvarkingas. Tas švelnusis būdas — erškėtis, jokios meilės, jokio pasiaukavimo. Kur buvo mano akys, tada ji sako. O kai kažkas jai patarė apsidairyti, praregėti, kai jai kalbėjo teisybę, ji netikėjo, pavydu laikė. Štai ir reikia būti apdairesniam ir kartais paklausyti žmonių, artimų bičiulių patarimų. Tada geriau anksčiau pasitraukti, negu vėliau. Laiku pasitraukusi, gal dar save išsaugosi, išgelbėsi savo dvasios ramybę, kurią kaip brangiausį turtą padovanosi tam, kuris ateis prie tavęs kaip riteris. Reikia mokėti save paimti į rankas, žvelgti į ateitį. Vienas poetas yra pasakęs — viešpatavimas valandai yra viešpatavimas gyvenimui. Taip, jei būtų pagalvoję daugelis savo meilės, savo gražiausio prasiskleidimo pradžioje, ar verta save atiduoti tam tuo metu išidealizuotam riteriui, tikrai nebūtų gyvenime tiek šeimų tragedijų, tiek nesusipratimų.

Seniau mergaitės iš vyrų, riterių, reikalaudavo kokių nors didelių darbų ar žygių, kuriais jis turėdavo įrodyti savo drąsą, reikalaudavo dailės kūrinių, kad ji turėtų kuo pasididžiuoti jo dvasios turtais. Šiandien to nebereikalaujama. Tačiau tas, su kuriuo susitinki, apie kurį pradedi svajoti, turi būti taurus žmogus, tas naujojo gyvenimo riteris, kuris mokės ir vargą pakelti ir artimui padėti, kuris niekada savo dvasia nebus sustingęs, mokės atsižadėti, brangins savo lietuviškas tradicijas, kuris sugebės vertinti ne tik tavo grožį, bet ir dvasinį skaistumą, tavo švelnumą ir niekada jo nepažeis. Jeigu jis toks nėra, mieloji mano drauge, kitą kartą nebenueik liepų alėjon į pasimatymą. Jis nėra vertas, kad jam atiduotum savo brangiausią turtą — jaunystę.

Danutė Daugirdienė

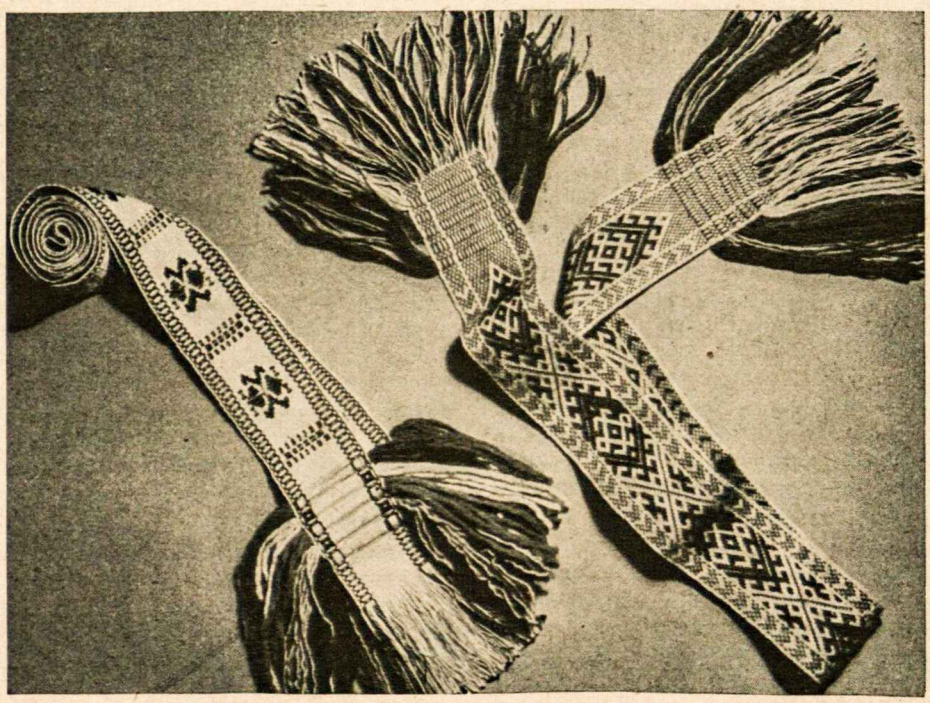

Į juostos raštą suausiu savo svajones ir jaunystę

KAIP KIRČIUOTI ŽODĮ ATEITININKAS

Dėl įvairių tarmių priemaišų, svetimų kalbų įtakų ir dėl bendrinės kalbos nenusistovėjimo mes dažnai nebepaisome kirčio. Kiekvienas kirčiuojame taip, kaip išmanome. Taip šiuo atveju yra ir su žodžiu „ateitininkas". Taisyklė yra tokia: žodžiai su galūnėmis — i n i n k a s kirčiuojami šaknyje tada, kai daiktavardžio, iš kurio padarytas naujas žodis, daugiskaitos kilmininkas palaiko kirtį šaknyje. Jei kilmininkas nukelia kirtį į galūnę, tada ir naujai sudarytas žodis turi kirtį galūnėje. Pavyzdžiui:

I. atvejis: skautas, skautų (tvirtapradė priedaidė šaknyje) — skautininkas (tvrtp. prg. šakn.); įnagis, įnagių (tvrtp. prg. šakn.) — įnagininkas (tvrtp. prg. šakn.); pavasaris, pavasarių (tvirtagalė prg. šakn.) — pavasarininkas (tvrtg. prg. šakn.)

II. atvejis: karas (tvirtagalė prieg. šakn.), karų (tvrtg. prg. galūnėje) — kariniňkas; vardas (tvrtg. prg. šakn.), vardų tvrtg. prg. galūnėje) — vardiniňkas; ateitis (trumpa prg. galūnėje), ateičių (tvrg. prg. galūnėje) — a t e i t i n i ň k a s.

Šitaip taisyklingai šis žodis turi būti kirčiuojamas. Išmokykime ir pratinkime kitus jį taip vartoti, o ypač patys tai pasisavinkime. N. A.

(Atsiprašome Gerb. Skaitytojų, kad, neturėdami atitinkamų kirčio ženklų spaustuvėje, negalėjome šių žodžių sukirčiuoti, kaip reikia. Red.)

Nutrupėliai žodžiai

Visi nutrupėję žodžiai, įgiję vieno žodžio reikšmę, rašytini vienu žodžiu, pvz.:

a. i v a r d ž i a i : kažkas, kažkoks, kažikas, kažikoks, kažinkas, kažinkoks, kitkas, mažkas, dievažikas, velnžikas ir kt.

b. prieveiksmiai: kaskart, kassyk, kasdien, kasmet, kasnakt, kasryt, kasvakar, kaskit, šiemet; anąkart, anąsyk, tąkart, tąsyk, šįsyk, kitąkart, kitąsyk kitąmet; tądien, anądien (anandien), šiandien, šiąnakt, šįryt, šįvakar; anuokart, anuosyk, tuokart, tuosyk, šiuosyk, kitusyk, antrusyk, trečiusyk, anuomet, tuomet, kuomet, visuomet, niekuomet; vienąsyk, dusyk, trisyk, penkisyk, kelisyk; begal, bereikal, iškart, išsyk, išryt, pirmpiet, perpiet, popiet, perdien, poryt, užporyt, užvakar, nuovakar, prievakar; abipus, anapus, šiapus, anašal; anaiptol, bemaž, beveik, dievaž, dievaži(n), gangreit, išties, išvien, išvis, maždaug, mažne, šičia, tenlink, tiktai, vislab, vistiek, visvien; kažkaip, kažikaip, kažinkaip, kitkaip, visaip, kažkada, kažikada, kažinkada, kažkuomet, kažinkuomet, kažkur, kažinkur, dievažinkur, šimtžinkur, velnžinkur, kažkiek, kitkiek, kažkodėl, kažikodėl, kažinkodėl suvis, užvis; galbūt (jie galbūt dar ateis), turbūt (esame turbūt jau paklydę); žūtbūt (buvo įsakyta jį žūtbūt sugauti) ir kt.

Bet tos pačios lytys, jei jos neturi vieno žodžio reikšmės, rašytinos skyrium, pvz.: Nuo vakar (= nuo vakar dienos) man galvą skauda. Jis čia gal būt. Žmogus pasiėmė tik tai, kas jam buvo pažadėta. Jis man vis tiek teduoda, kiek ir pirma siūlydavo.

(Iš spausdinamo „Lietuvių Kalbos Vadovo")

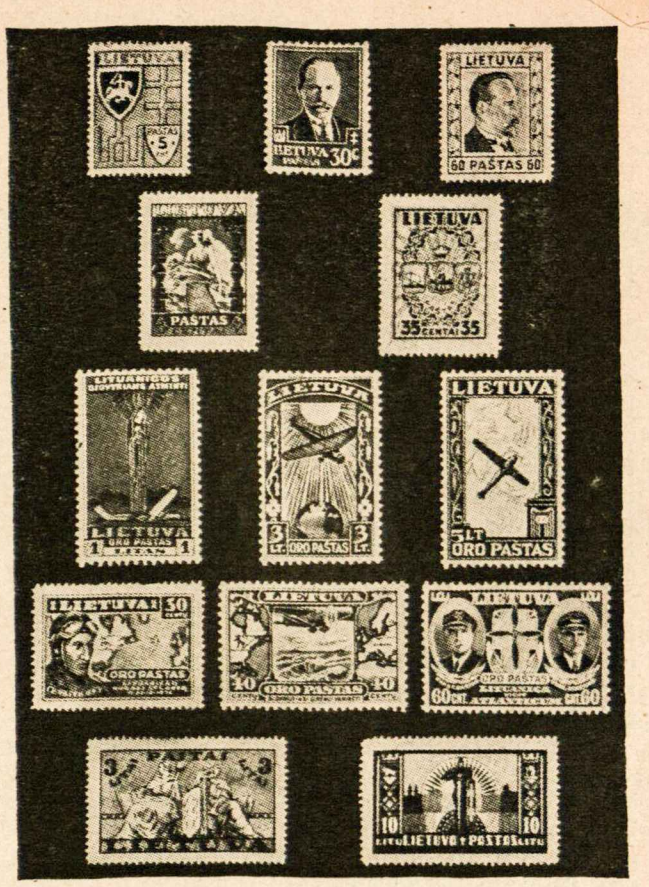

Lietuvos Respublikos pašto ženklai

ŽODIS PRIKLAUSO FILATELISTAMS

Jūs renkate pašto ženklus? Puiku! Tai turtas, kuris kasdien darosi vertingesnis. Tai kapitalas, kuris, nebūdamas apyvartoje, neša procentus. Bet ne dėl to mes pašto ženklų rinkėjai. Mes esame plataus akiračio žmonės ir mokame ne tik iš atskirų pašto ženklų pažinti valstybės istoriją bei svarbesniuosius pasaulio įvykius, bet taip pat laviname savo meninį skonį, turtiname visuomeninį žinojimą ir vis plečiame savo bendro išsilavinimo akiratį.

Šieji laikai galima pavadinti filatelisto šienapiūte. Prieš mus guli laiškas iš Australijos. Ant jo užlipdyta keletas nematytų ženklų. O čia štai parašė tavo draugas iš Venecuelos, ir vokas net margas nuo visokių apklijavimų. Juk šie patys siūlosi į tavąjį albumą! O kaip seniau džiaugdavaisi, jei gaudavai kur nors ženklą iš „užsienio"! Dabar jie patys pas tave skuba iš viso pasaulio — nežiopsok!

Tuojau, nieko nelaukęs, surink visus išmėtytus vokus ir... stop! Tikras filatelistas niekada ženklų nuo vokų nelaupo. Kartais ir visas vokas gali labai papuošti tavąjį albumą, ypač jei jis kuo nors charakteringas. Jei ne, tai galima iškirpti ženklus su antspaudomis — šie taipgi yra vertingi. O jei norime turėti ženklą tokį, koks jis yra — be jokių priedų, tai turime pamerkti jį į drungną vandenį. Laikome tol, kol visai lengvai duodasi nuimamas, arba, kol užsimiršę pastebėsime, kad jau ženklas atskirai plauko... Tada traukiame su pincetu (tikras filatelistas niekada neliečia savo „turto" pirštais!) ir dedame ant sugeriamojo popieriaus lapo. Jei yra daugiau „laimikių", tai visus surikiuojame atstu vieną nuo kito taip, kad popieriun susigeriančio vandens dėmės tarp savęs nesusisiektų. Tada užklojame kitu tokio pat popieriaus lapu ir paliekame padžiūti. Po kurio laiko nuimame viršutinį lapą ir taip laikome, kol ženklai visai išdžiūsta ir tampa lyg išlyginti. Tada dedame į albumą ir skirstome valstybėmis, metais ir t. t.

(Pabaiga 18 psl.)

Gražina Meménaitė,
Detroitas, IV klasė, 13 metų

MŪSŲ

KALĖDŲ SENELIS

Nuo senų, senų laikų, ant šaltojo dangaus skliauto gyveno Kalėdų senelis. Žmonės nežino, nei iš kur jis atsirado, nei kur jis gyvena. Jis turi labai didelę ledo pilį. Pilis yra niūri, tamsi ir labai šalta. Tik vienas Kalėdų senelis su savo nykštukais ten gali gyventi.

Jo pilyje yra didelis, krikštolinis laikrodis, kuris pasako seneliui, kada artinasi Kalėdos. Tada laikrodžio durelės atsidaro, išskrenda balta paukštytė, sučiulba tris kartus, ir Kalėdų senelis rengiasi važiuoti į žemę.

Šiaip senelis gyvena pilyje per dienų dienas ir dirba geriems vaikams žaislus. Jis jau turi jų daug pridaręs. Bet šiandien senelis skubina kažką ypatingo pabaigti. Jis daro lėlę. Lėlė jau beveik visai baigta, tik trūksta vienos kojos. Ji tokia graži. Tai džiaugsis, kas ją gaus! Štai jau Kalėdų senelis prideda ir koją. Atsikelia nuo kėdės, nusišluosto prakaitą ir neša lėlę padėti. Štai ją pasodino prie meškiuko. Dabar jau baigti daryti visi žaislai. Jis eina pažiūrėti savo stirnos ir pataisyti rogučių, nes jau greitai reikės važiuoti į žemę.

Naktį visi žaislai pasidarė gyvi. Visi pradėjo šūkauti ir žaisti. Lėlė pamatė vienam kampe šviesą; tai buvo dangaus skliauto langas, pro kurį švietė mėnulis. Lėlė, pasilipus ant kėdės, žiūrėjo pro langą, tačiau neilgai ji galėjo džiaugtis, nes eidamas dramblys ją nuo kėdės nuvertė. Kareiviukai visi išsirikiavo ir pradėjo žygiuoti po pilies kambarius. Stirnelės pradėjo žaisti su sviediniu. Meškiukas išvedė lėlę šokti.

Jie šoko ir šoko. Bet kai pilies laikrodis išmušė pirmą, paukštytė sugiedojo, ir viskas nurimo.

Tada Kalėdų senelis pakinkė stirnelę į sidabro rogutes. Pats apsivilko raudonais kailiniais, sudėjo žaislus į maišą ir, pasiėmęs kelis nykštukus, išvažiavo į žemę. Jie važiavo ant kometos, kurios uodega buvo nutysusi iki pat žemės. Lėlės galva buvo išlindusi iš maišo, ir ji galėjo pamatyti tą gražią, slaptingą Kalėdų naktį. Naktis buvo rami, tiktai stirnelės skambučiai skambėjo. Mėnulis buvo toks didelis ir skaisčiai švietė. Žvaigždelės mirgėjo. Lėlė negalėjo atsidžiaugti. Ypač jai labai patiko, kai pradėjo kristi snaigės. Jos iš lėto sukosi apie lėlės galvą ir tūpė ant maišo.

Jie ilgai važiavo, bet vis dar neprivažiavo žemės. Kalėdų senelis pradėjo raginti stirnelę, kad greičiau bėgtų.

Pagaliau jie pasiekė žemę. Visa miegojo, tik kurne-kur spindėjo mažyčiai žiburėlai. Žvaigždės ir mėnulis dabar atrodė toli. Senelis privažiavo prie pirmo namo ir patraukė aukso vadeles. Rogutės sustojo. Tada jis paėmė žaislų maišą, priėjo prie durų, išsitraukė deimantinį raktą ir duris atrakino. Viduj buvo tamsu. Jis perėjo keletą kambarių. Lėlė žvalgėsi nustebus ir kuždėjo: kaip čia gražu. Viename kambaryje miegojo mergaitė, o kitame kampe stovėjo gražiai papuošta eglaitė. Lėlė pažvelgė į ją, ir jai akys raibo. Skambėjo varpeliai šakose, tūpė angeliukai, žibėjo sidabro žvaigždės. Senelis kraustė iš maišo žaislus, ir lėlė labai norėjo čia pasilikti. Senelis paėme ją į rankas, peržvelgė kambarį, kažką pagalvojo ir vėl lėlę įkišo į maišą. Ji buvo nepatenkinta, kodėl jos čia nepaliko, kur taip gražu. Ji nematė, ką padėjo senelis prie šios gražios eglaitės.

Susikrovęs žaislus, senelis vėl išėjo iš kambarių, užrakino duris ir nuvažiavo. Greit rogutės vėl sustojo. Lėlė girdėjo kaip senelis rakina duris ir įeina į kambarį. Čia jis vėl iškraustė visus žaislus, ir lėlė apsižvalgė. Jie buvo skurdžiame kambaryje. Kamputyje, ant kėdės, stovėjo nedidelė eglaitė. Ji neturėjo nei tokių gražių žaislų, nei angeliukų. „Kad tik manęs čia nepaliktų", — pagalvojo lėlė, bet senelis ją paėmė ir pasodino po maža eglaite. Prie jos dar pridėjo paveiksluotą knygutę. Paskui susikrovė žaislus į maišą ir, pažvelgęs į lovytę, nusišypsojo. Lėlė dar niekada nebuvo mačiusi tokio gražaus ir laimingo senelio veido. Ji norėjo klausti, kur ją paliko, bet senelis išėjo.

Ji pravirko, kodėl ją viena tokioje skurdžioje ir negražioje vietoje pasodino. Beverkdama išgirdo, kaip skamba rogučių varpeliai. Senelis važiavo pro langus. Varpelių skambesys buvo toks malonus, toks migdąs, ir lėlė užmigo.

Kai rytmetį lėlė pabudo, ji gulėjo ant mergaitės kelių. Ak, kaip džiaugėsi mergaitė, kaip ją glamonėjo. Lėlė nedrąsiai žvalgėsi po kambarį ir suprato, kur ji. Ji buvo pas tremtinę mergaitę, kuri neturi nei namų, nei tėvynės, kuri gyvena svetimoje žemėje mažyčiame kabarėlyje. Ji suprato, ko senelis nusišypsojo, ją čia palikdamas, ir lėlei pasidarė be galo gera ir linksma. Ji žinojo, kad šiam mažam kambarėliui ji atneš daugiau džiaugsmo negu tam puošniam namui, kurį ji matė šią naktį.

Emory Homes

SĄMOJUS IR ARTIMO MEILĖ

Mūsų mamytė buvo nepaprastai maloni moteris. Kartą, kai mes visi pietavom, ji mums parodė, kas iš tikrųjų yra tas žmogaus švelnumas bei malonumas.

Mūsų pianiną kasmet perstyguodavo senas, pražilęs specialistas. Jo apsilankymai nebuvo labai malonūs, nes jis, vargšas žmogelis, buvo labai gamtos nuskriaustas — mikčiojo beveik ant kiekvieno žodžio. Jis paprastai pasilikdavo pas mus pietauti.

Ir štai šiandien dar prieš pono M. atėjimą, mamytė mus, penkis vaikus, pamokė, kad nesvarbu, kaip ponas M. mikčiotų, iš jo juoktis negalima, nes, kas iš kito žmogaus nelaimės juokiasi, pats to paties susilauks. Mes visi su tvirčiausiu nusistatymu pažadėjom nesijuokti. Bet pietų metu mūsų juokų krepšeliai vis pilnėjo ir pilnėjo, nes ponas M., beveik kiekvieną priebalsį tardamas, negailestingai mikčiojo. Jam mikčiojant, akys išsprogdavo kaip svogūnai, veidas paraudonuodavo, o iš burnos ant stalo tiško maži seilių lašeliai. Įvykis artėjo prie kulminacinio taško. Ponas M., žvelgdamas prašančiu žvilgsniu į mamytę, tarė: „Aš n-n-n-no- rėčiau a-a-a... (jis niekaip neištardavo „actas"). Kažkuris iš mūsų prunkštelėjo, o mamytė sušuko: „Ką tu darai?! Tik jūs žiūrėkit! Jonukas savo mėsą sūdo ne į druskinę, o į peleninę! cha, cha, cha!..." Ir papliupo juokais visi penki pipirai, o drauge su jais ir ponas M. kvatojo, susiėmęs pilvą, visai nesuprasdamas, kad šio juoko kaltininkas buvo jis pats.

Kai ponas M. jau buvo išėjęs, mes padėkojom mamytei, kad ji mus išgelbėjo iš tokios keblios padėties. Mamytė mus pamokė, kad negalima taip elgtis. Fizinį trūkumą turįs žmogus neturi pajusti, kad iš jo juokiamasi arba kad dėl jo nenormalumo jis yra išskiriamas iš kokios nors draugijos. Šitie momentai, kada nelaimingasis tai pasijunta, jam palieka sieloje labai gilias žaizdas, kurios dažnai yra daug skaudesnės už paprastas fizines žaizdas.

Iš anglų kalbos laisvai vertė R. Kezys.

JAUNIESIEMS

ŽIEMOS TAKAI

Glaus tylų ilgesį sapnai,
Sidabro žiedus žemė glaus. —
Takai taip tyliai ir lėtai
Per baltas pasakas keliaus...

Nakties žvaigždes jie suskaitys,
Aplenks rytų aušras,
Tik ilgesio nepasivys
Ir sielos nesupras.

Per baltas pasakas keliaus
Takai taip tyliai ir lėtai,
Sidabro žiedus žemė glaus, —
Kam, Viešpatie, mane čia palikai?

Augsburgietė

DĖDĖS JUOZO LAIŠKAI

JAUNAM MISIJONIERIUI

Broliuk

Netrukus Tu nuvyksi (o gal jau ir nuvykai) į Ameriką. Pirmiausia Tau teks lankyti lietuvišką parapijos mokyklą. Ir kaip nustebsi, kai lietuvė mokytoja — seselė pamoką aiškins angliškai. Kai per pirmą pertrauką pakalbinsi savo kaimyną, suprasi kodėl. Jis nesupranta lietuviškai. Tikras lietuviukas, lanko lietuvišką mokyklą ir nemoka lietuviškai. Nepasmerk jo už tai. Jo tėveliai visą dieną fabrike, o tavo kaimynas, augdamas svetimame mieste, kalbėdamas su svetimais žmonėmis — tik angliškai teišmoko. Nesekė jam senelis šaltą žiemos naktį, prie šilto pečiaus sėdėdamas, pasakų apie didingą Lietuvos praeitį, karžygius, užburtas pilis ir miegančias karalaites, apie laumes, raganas, nykštukus ar eglę žalčių karalienę. Neturėjo jis laimės melstis prieš Aušros Vartus, suklupęs ten, žinai, ant tos dideliais akmenimis grįstos gatvės, ar lankyti pakelės Rūpintojėlį. Neplaukė jis senelio Nemuno garlaiviu žemyn, nematė Kauno, Zapyškio Vytauto Didžiojo bažnyčios, nesidžiaugė atšlaičių žaliai sprogstančiu berželiu ar pakalnės žibutėmis. Niekas nemokė jo garbingos Lietuvos istorijos, neaiškino lietuvių literatūros. Nediegė jo motina į jauną širdį, kad tėvynę reikia mylėti, jos kalbą branginti... Iš kur jis galėjo žinoti, kad tai visa turi būti brangu, sava?...

Čia Tavo misijų laukas.

Susidraugauk su juo. Rodyk jam Lietuvos vaizdus, iš tremties atsivežtas knygas. Pasakok apie likusią prie Baltijos mažutę tėvynę, jos knygnešius, savanorių kovas ir partizanus, kurie už laisvę jaunystę aukoja. Pasakok, kaip mes dar su tamsa eidavom į rarotus ir su žvangučiais važiuodavom į piemenėlių mišias. Kaip švęsdavom vainikuotas Sekmines, Velykas, Kūčių vakarą, kai sėsdavom visi prie šienu ir balta drobule padengto stalo valgyti dvylikos valgių, kai darydavom įvairius burtus, nors jais ir netikėdavom, bet taip sau iš papročio burdavom, ar eidavom į tvartus pasiklausyti gyvulių kalbos. Išpasakok visas pasakas ir istorijas, kurias iš Lietuvos atsimeni ar knygose esi skaitęs ir pamatysi, kad tavo naujasis draugas ims savo užmiršta tėvyne domėtis ir pamažu ją pamils. Vyresnieji leis lietuvišką laikraštį Amerikos vaikams. Tavo uždavinys — kad jis mokėtų jį paskaityti. Gal iš karto Tavo jaunajam mokiniui seksis sunkiai, bet būk kantrus ir padarysi tai, ko nevienas iš vyresniųjų nepajėgtų padaryti. Nuoširdi draugystė daug gali. Tu padarysi, kad mokykloje, kurioje Tu sėdi, kurioje Tu ir dar keli tremtiniukai mokosi, netrukus bus galima susikalbėti lietuviškai, o pertraukos metu pro atvirus langus į didmiesčio gatves skambės lietuviška daina.

Aš žinau, kad Tu visa tai padarysi! Jei galingai norėsi, tai nebus persunku!

Šis tvirtas ir gražus ryžtas tebūna Tavo kalėdinė dovana kenčiančiai tėvynei.

Su meile

Tavo **Dėdė Juozas**

Vakietija, 1949 m. gruodžio mėn.

VIETOJ SUDIEV

Mano Brangieji idėjos Sesės ir Broliai.

Išvykdamas į Šventąjį Miestą, nesakau sudiev, nes šio išvykimo nenorėčiau laikyti pasitraukimu iš moksleivių eilių. Savo mintimis ir maldomis visuomet būsiu su Jumis, nors Jūsų jaunų veidų ir neteks kurį laiką matyti.

Kol kareivis esti fronte, nevalia jam padėti ginklų. Jis turi budėti ir kovoti. Tik tuomet, kai sugrįžta į tėvų namus, gali pasilsėti. Jei jis padeda ginklą fronte, jau nebėra daugiau kareivis, bet dezertyras. Mes irgi esame kareiviai. Fronte už Kristų ir Tėvynės ateitį. Tenepritrūksta nė vienam jėgų, kad ištvertume, kol kova bus laimėta. Jei kuriam būtų sunku, testiprina jį Tas, Kurio vardu išėjome pasaulio atnaujinti; tegaivina kartu praleistų dienų prisiminimai; teuždega jį dvasia, kuria mes gyvenome, susirinkę Hornerburge, Garmische, Diepholze ar kitur. Ar nedegėme tuomet ta tikrąja ateitininkiškąja dvasia?

Sveikinu su besiartinančiomis Kristaus Gimimo šventėmis ir linkiu laimingų 1950 metų. Gimusis Taikos Karalius teįžiebia džiaugsmo kibirkštį ir į niurias vargingas tremtinių pastoges. Prašykime Jį, kad sutrumpintų mūsų Tėvynės ir ten likusiųjų brolių kančias. Kai šventą Kūčių vakarą laužysite plotkelę, prisiminkite ir mane.

Patiems Jauniausiems, mano Mylimiausiems, kurie gal nedaug prisimena Kalėdas tėviškėje, linkiu, kad susapnuotų tą šventą ir rimties pilną, baltą, snieguotą Kalėdų naktį tokią, kaip mes ją išgyvendavome Lietuvoje, su kalbančiais gyvuliais, su į vyną virstančiu vandeniu, kalėdiniais žvangučiais ir anksti anksti laikomomis Piemenėlių Mišiomis.

Visiems, kuriems pasiilgs kartu gyventų dienų, įrašau savo adresą. Aplankykite mane laišku, o aš juo pas Jus sugrįšiu. Terašo tas, kurį turėjau progos arčiau pažinti, ir tas su kuriuo vieną kartą susitikome ar gal visai nesimatėme. Būsiu dėkingas už žinias, kur gyvenate, ką dirbate ir ką planuojate. Nepamirškite mūsų numylėtos „Ateities"; juk ir ten retkarčiais susitiksime. Prisiminkite mane savo maldose, kad būčiau vertas skelbti pasauliui Linksmąją Naujieną — Kristaus Evangeliją.

Su meile

Jūsų visa širdimi **Dėdė JUOZAS**

Collegio lituano

Via Casal Monferrato 20

Roma

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

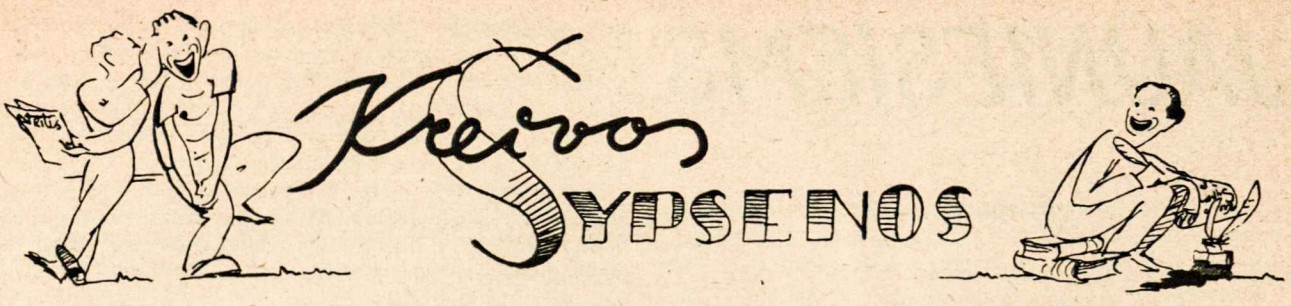

SVEIKINAME

Sveikinam visus iš karto,
Kad ant mūsų nesibartų,
Sveikinam jaunuolį, seną,
Kurs Čikagoje gyvena,
Naujorke kurs šluoja grindį,
Ar miškuos Kanados lindi.
Sveikinam, kur Argentiną
Savo prakaite skandina,
Kurs Venecuelą drąsiai trypia,
Nebijodamas patekt į cypę.
Sveikinam Australijos bičiulį,
Kurs po palmėm vienas guli,
Vienmarškinis giesmes gieda,
Kad sulaukė čia Kalėdų.

Tegu šypsos jums fortūna
Ir užlaiko sveiką kūną.
Pjaukit dolerius kaip šieną,
Gerkit riebų ožkos pieną.
Kai įgausit gerą svorį,
Bus ir ateitis padori.
Tuoj įsteigsit kur saliūną,
Pinigai tuoj griūte griūna.
Jei ateis galvon idėjų —
Tapt visuomenės veikėju,
Kopkit tuoj į parlamentą,
Ar patapkit prezidentu
Ir, visus DP sušaukę,
Dovanokite po pilį jaukią.

*

Trečios klasės mokinys Algis buvo didelis futbolo mėgėjas. Ir per tikybos pamokas jis būdavo išsiblaškęs. Kartą kapelionas paklausė: „Na, Algi, kaip pasibaigė kautynės su milžinu Galijotu?“ Jis greit pašoko ir atsakė „1 : 0, Kunige Kapelione“.

Seniausioji telegrama

Kiekvienas, kuris šiek tiek mokėsi lotyniškai, yra girdėjęs apie garsų Cezario pranešimą Romos senate: Veni, vidi, vici! — atėjau, pamačiau, nugalėjau. Kartą, kai mokinys gana tiksliai išvertė šį sakinį, mokytojas jo paklausė: „Kodėl šis posakis pasidarė toks garsus ir kodėl Cerzaris jam parinko tik tuos tris žodžius?“ Šiek tiek pagalvojęs, mokinys atsakė: „Aš manau, kad Cezaris norėjo siųsti telegramą ir todėl jis sutraukė savo pranešimą į tris šodžius, kad būtų pigiau.“

Neturi priešų

„O, kunige klebone, aš esu laimingas. Aš esu 95 metų senumo ir visame pasaulyje neturiu jokio priešo...“ — „Tai yra tikrai didelė jūsų garbė, mielas mano drauge,“ — atsakė klebonas. „Taip, kunige klebone, aš juos visus pergyvenau ir palaidojau.“

Muzika ir miegas

Kartą muziką Franz Leharą jo draugas temte ištempė į koncertą. Apie šį koncertą muzikas jau buvo girdėjęs, kad jis bus blogas. Koncerto metu jo draugas stuktelejo Leharui į pašonę: „Įsivaizduok, mano kaimynas miega!“ — „Dėlto gali manęs nežadinti“ — atsakė jam Leharas priekaištaudamas.

Niekada nepasenęs muzikas

Garsus italų muzikas Rossini gimė 1792, t. y. kilnojamųjų metų vasario 29 d. Taigi, jis savo gimimo dieną galėjo švęsti tik kas ketvirtus metus. Kai jis sulaukė 72 metų, daug draugų ir gerbėjų susirinkę sveikino, džiaugdamiesi, jog jis, tokio amžiaus sulaukęs, atrodo sveikas ir pajėgus. Rossini, dėkodamas visiems už linkėjimus ir komplimentus, suvaidino šiek tiek užsigavusį ir tarė: „Aš vieno tik nesuprantu, kodėl jūs visi kreipiatės į mane kaip į seną. O aš iš tikrųjų jaučiuos visai jaunas. Aš jus užtikrinu, jog esu tikrai jaunas. Šiandien aš švenčiu tik 18 -tą kartą gimimo dieną.“

MINTI MIKLINK

c

Vert. 10 t.

Tėvas mirdamas paliko trims savo sūnums kuprių. Pirmajam paskyrė 1/2 visos bandos, antrajam — 1/4, o trečiajam paliko 1/6 visos bandos. Sūnūs niekaip negalėjo bandos pasidalyti — vieną kuprį nors imk ir suvalgyk.

Štai pro šalį jojo arabas. Pamatęs, kad trys vyrai taip ginčijasi, jis paklausė, kas atsitiko. Kai broliai jam reikalą paaiškino, arabas tarė: „Priimkite į savo bandą ir mano kuprį, o tada galėsite lengvai pasidalinti.“ Broliai apskaičiavo ir be jokio vargo pasidalino. Bet jie nepaprastai nustebo, kai pamatė, kad vienas kupris liko.

Patenkintas arabas, užsisėdęs ant likusio kuprio, nujojo savo keliu, o broliai pasiliko bestovį, niekaip negalėdami suprasti, kaip čia atsitiko. Kiek kuprių tėvas paliko sūnums?

Vert. 8 t.

Žvejys sprendžia tokį uždavinį: buvo pagauta žuvis, kurios uodega svėrė 9 kg. Jos galva svėrė tiek, kiek uodega ir pusė kūno, o kūnas svėrė tiek, kiek uodega ir galva drauge. Kiek svėrė žuvis?

Atsiuntė R. Kezys, Diepholz

Pasakykite greitai: Geri gėrėjai geroj girioj gerą girą gerai geria ir gerdami gerą girą gerai giria.

Įrašykite į kiekvieną langelį po skaičių nuo 1 iki 9 taip, kad įrašytų skaičių suma, skaitant skersai, išilgai ir istrižai būtų lygi 15.

FILATELISTAMS

Ženklus galima rinkti dvejopus: vartotus ir nevartotus. Nevartotais vadiname tuos ženklus, kurie yra neantspauduoti ir antroje pusėje turi nepažeistą klijų sluoksnį. Vartoti ženklai yra antspauduoti ir klijai gali būti visiškai nuplauti. Taigi nevartotus ženklus negalima klijuoti, panaudojant siauras juosteles, nes pažeidžiamas klijų sluoksnis, ir jie netenka savo vertės. Juos reikia sudėti į albumą, aplenkiant permatomu popierėliu. **T. B.**

IVYKAI, DARBAI, ŽMONĖS . . .

Lietuvių teatrai Čikagoje — Nors ir sunkios sąlygos mūsų aktoriams, tačiau jie nenuleidžia rankų. Po darbo valandų fabrikuose jie susirenka į repeticijas ir dirba su visu atkaklumu. Pirmieji darbo vaisiai jau pasirodė. Lapkričio 27 d. Jurgis Blekaitis su buvusia Hanau „Atžalyno" trupe, ją papildęs, pastatė Adomėno „Svetimas plunksnas" — farsą. Jurgis Blekaitis, baigęs teatro studijas Vilniaus universitete, sekmingai dirbo Vilniaus valstybiniame ir „Vaidilos" teatre. Jis pasireiškė kaip gabus ir daug žadąs režisierius. Tremtyje jis dirbo su Hanau „Atžalyno" trupe ir davė keletą pastatymų. „Svetimos Plunksnos", parašytos vokiečių okupacijos metais, buvo pastatytos Vilniaus „Vaidilos" ir Telšiuose Žemaičių teatruose.

Stasys Pilka, vienas iš lietuvių teatro meno pionierių, Čikagoje subūrė aplink save dalį profesionalų ir pastatė J. Grušo „Tėvą". Premjera įvyko gruodžio 4 d.

Abi premjeros praėjo su dideliu pasisekimu. Visus žavi aktorių darbštumas ir noras toliau ugdyti lietuviškąjį teatro meną.

Solistė Dičiūtė dainavo Čikagos operoje Carmen rolę to paties vardo operoje. Šitą partiją ji sekmingai dainuodavo ir Kauno valstybinėj operoj.

Prancūziška knyga apie žemaitišką lokį. Pragarsėjęs 19-tojo amž, vidurio rašytojas Prosper Méerimée parašė įdomią novelę apie Lietuvą, žemaičių bajorus, pavadindamas ją lietuvišku vardu „Lokis". Šią knygą iliustravo gražiais medžio raižiniais dail. V. K. Jonynas. Plačią studiją apie šią novelę parašė buv. Kauno universiteto profesorius, dabar prancūzų armijos generolas, Raymond Schmittlein. Įvade šalia literatūros studijos plačiai nušviesti lietuvių ir lenkų santykiai. (Prancūzai iki šiol tuos santykius vaizdavo su didele simpatija lenkam). Be gražių 17 medžio raižinių knygoje yra įdomių dokumentinių nuotraukų ir senosios Lietuvos žemėlapis.

Apie M. K. Čiurlionį prancūziškai. — Lietuvių bičiulis estas Aleksis Rannit tarptautiniame meno kritikų kongrese Paryžiuje skaitė paskaitą apie Čiurlionį, nušviesdamas šį lietuviškąjį genijų kaip abstraktinio meno pionierių. Savo paskaitą autorius išleido atskiru leidiniu prancūziškai, papuošdamas ją Čiurlionios kūrinių iliustracijomis. Šiai knygai papuošti dail. V. K. Jonynas medyje išraižė Čiurlionio portretą.

Pianistas Viktoras Kuprevičius su dideliu pasisekimu koncertuoja Pietų Amerikoje. Šalia pasaulinių kompozitorių jis visur įterpia ir mūsų muzikus, ir tuo garsina lietuviškąją kompoziciją. Rugsėjo mėn. jis koncertavo Uragvajaus sostinėje, Montevideo mieste. Į koncertą atsilankė daug politikų ir diplomatų, o sostinės spauda gana plačiai paminėjo ne tik pianistą, bet ir Lietuvą.

Jonas Rimša — žymiausias Bolivijos dailininkas. Kaune buvo garsus siuvėjas Rimša, kuris vieną savo sūnų taip pat norėjo išmokyti savo amato. Jį pasiuntė studijuoti siuvimo į Paryžių, bet sūnus užuot lankęs siuvimo bei kirpimo institutą, įstojo į meno akademiją ir prieš tėvo valią, net negaudamas jokios paramos, ją baigė ir išvažiavo į Pietų Ameriką. Ten, kukliai pradėjęs savo karjerą, dabar jis yra pats garsiausias Bolivijos dailininkas. Savo alejinėj tapyboje jis vaizduoja to krašto istoriją, ir jo kūriniais yra papuošti valstybės rūmai ir įstaigos. Dailininkas Jonas Rimša turi privačią mokyklą, kurią išlaiko savo lėšomis.

Vinco Ramono „Kryžiai" latviškai — Tremtyje dėl savo aktualios tematikos pagarsėję Vinco Ramono „Kryžiai" jau išversti į latvių kalbą. Vertė Emil Skujenieks, lietuvių bičiulis, Lietuvių Rašytojų Draugijos narys. Romanas leidžiamas dviem tomais. Pirmasis tomas jau pasirodė. Knyga papuošta lietuviškais stilizuotais kryžiais. Tas pats Vinco Ramono romanas verčiamas ir į anglų kalbą.

Lietuvių tautinis ansamblis Argentinoje — Argentinos lietuviai sukūrė tautinį ansamblį, kuriam vadovauja Aleksandras Petravičius. Rugsėjo 10 d. pastatė K. Veličkos „Šienapjūtę". Ansamblį sudaro choras ir šokėjų grupė — viso 40 asmenų. Jo darbas įneša daug gyvumo į visą Argentinos lietuvių koloniją ir prisideda prie jos lietuvybės sustiprinimo.

Amerikos lietuvių kongresas — Lapkričio 4—6 dienomis New Yorke įvyko Amerikos lietuvių kongresas, kuriame dalyvavo apie 800 atstovų ir buvo surinkta apie 15.000 dolerių Lietuvos laisvės reikalams. Tai buvo vienas reikšmingiausių lietuviškų manifestacijų už Lietuvos laisvę ir demokratiją. Kongresą pasveikino pats prezidentas Trumanas, New Yorko gubernatorius Dewey ir daug kitų politikų bei aukštų svečių. Kongreso kalbas pertransiliavo du patys didieji Amerikos radijo siųstuvai.

Lietuvių dailės paroda New Yorke — Spalių 21 d. New Yorke buvo iškilmingai atidaryta Lietuvių Dailės paroda. Iškilmėse dalyvavo mūsų politikai ir Amerikos aukštieji svečiai. Parodą gausiai lankė net ir tie, kurie jau visai nebekalba lietuviškai.

Prof. Zenonas Ivinskis sėkmingai dirba Vatikano archyvuose. Jau surasta įdomios, dar iki šiol nežinomos medžiagos apie senąją mūsų religiją.

Prof. A. Maceina apsigyvenęs Freiburge, užsiima studijomis ir baigia filosofinę knygą apie Jobą.

Prof. kun. Stasys Yla parašė savo Kacetinius prisiminimus. Be to, po kelių metų darbo spaudai parengė labai įdomią ir originalią maldaknygę, kurios dar iki šiol nesame turėję. Maldaknygė bus iliustruota liaudies meno ir mūsų dailininkų kūriniais.

Kun. P. Gaidamavičius-Gaida, gyvendamas Belgijoj, parašė filosofinę knygą apie mūsų tremtį. Knygą leis „Ventos" leidykla.

Lietuvis profesoriauja Madagaskaro universitete — Buvęs Lietuvoje ministeris pirmininkas ir tremtyje Vykdomosios Tarybos pirmininkas — Ernestas Galvanauskas sekmingai profesoriauja Madagaskaro universitete.

Kun. Petras Patlaba, — buvęs MAS Dvasios Vadas, Amerikoj apsigyveno Čikagoje, kur šiuo metu eina atsakingas Kat. Akcijos Direktoriaus pareigas.

Stud. Pranas Joga, — buvęs MAS Centro Valdybos narys, Amerikoj apsigyveno Clevelande. Ten, Federacijos Vado pakviestas, dirba Vyr. Fed. Valdyboje, vesdamas užsienio skyrių.

Stud. Antanas Sabaliauskas, — „Ateities" redakcijos narys, gruodžio viduryje išvažiavo į Ameriką.

Juozas Šeškevičius — Dėdė Juozas iš Freiburgo išvyko į Romą tęsti teologijos studijų.

50 metų nuo Vinco Kudirkos mirties — Lapkričio 19 d. sukako 50 metų nuo didžiojo tautos vyro, mūsų himno autoriaus, „Varpo" įsteigėjo ir ilgamečio redaktoriaus — dr. Vinco Kudirkos mirties. Viso pasaulio lietuviškoji spauda šią sukaktį paminėjo, nes jis šitose sunkiose dienose savo pasiaukojimu ir idealizmu visiems šviečia kaip švyturys.

Laikraštėlis vaikams — Poetas Bern. Brazdžionis-Vytė Nemunėlis Amerikoj išleidžia laikraštėlį vaikams, pavadindamas jį „Eglutė". Laikraštėlį leidžia Lietuvių Katalikų Kultūros Institutas.

Aidai — mėnesinis kultūros žurnalas, per visus tremties metus ėjęs Vokietijoje, gruodžio mėn. išleido paskutinį — 26 — numerį. Nuo 1950 metų sausio pradžios jie persikelia į Ameriką, kur savo skaitytojus lankys kas mėnsį. Vyriausias redaktorius — Antanas Vaičiulaitis, Leidžia Lietuvos Pranciškonų provincija Amerikoje.

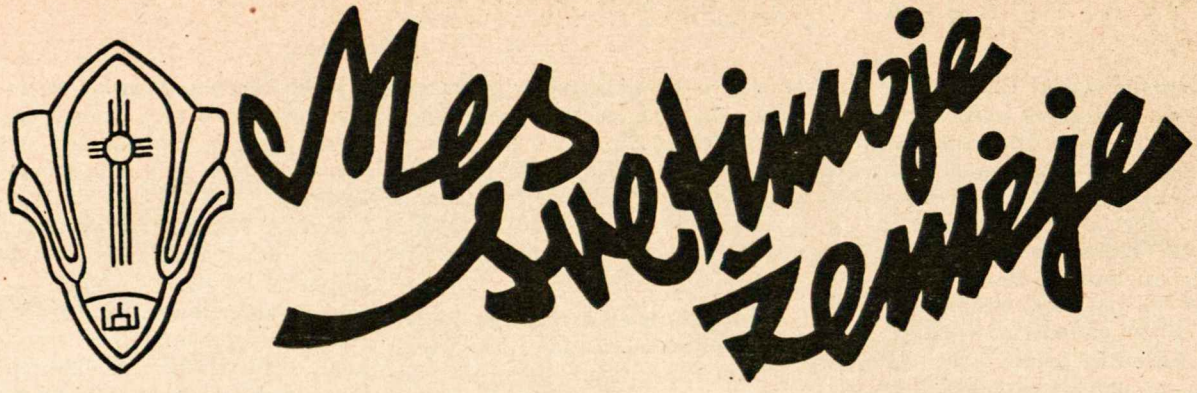

JUNGTINĖS AMERIKOS VALSTYBĖS

JAV ateitininkų suvažiavimas New Yorke

Š. m. lapkričio mėn. 6 d. New Yorko Aušros Vartų parapijos salėje įvyko visų JAV ateitininkų suvažiavimas, kuris turi svarbios reikšmės tolimesniam ateitininkų veikimui.

Suvažiavimas prasidėjo 8 val. Šv. Mišiomis. Po to parapijos salėje buvo išklausyta pranešimai — paskaitos: prof J. Girniaus — „Kultūros vaidmuo laisvės atgavime", prel. J. Balkūno — „Ateitininkų veikimas Amerikos lietuvių visuomenėje", prof. A. Damušio — „Ateitinikų veikimas Jungt. Amerikos Valstybėse" ir Kun. P. Patlabos — „Šalpos reikalai".

Išklausius šių pranešimų, buvo aptarti įvairūs organizaciniai klausimai. Deja, laiko stoka neleido visų klausimų galutinai išdiskutuoti. Nutarta Amerikoje leisti perijodinę „Ateitį", kuri turės apjungti viso pasaulio at-kus. Taip pat išrinkti pagrindiniai vadovaujamieji organai.

Šiuo metu Vyriausiąją Federaciojos Valdybą sudaro: prof. A. Damušis — Fed. Vadas, St. Barzdukas — kultūrinių reikalų vadovas, St. Laniauskas — vadovas Moksleivių At-kų reikalams, stud. Telyčėnaitė — vad. Studentų At-kų reikalams ir stud. Pranas Joga — Užsienių Skyriaus ved. Būstinė — Clevelande, Ohio.

Studentų At-kų S-gos Centro Valdyba baigiama formuoti Čikagoje. Pirm. — Dr. P. Kisielius.

Moksleivių At-kų S-gos Centro Valdyba sudaro: Juozas Baužinskas — pirm., Vyt. Vygantas — vicepirm., Virginija Grajauskaitė — sekr., Rozalija Šomkaitė — mergaičių skyr. ved. ir Zigmas Kungys — ekonominių reikalų ved. Būstinė New Yorke. Čia bus leidžiama ir „Ateitis".

Taip pat perrinkta ir Amerikos Ateitininkų S-gos Valdyba, kurion išrinkta: prel. J. Balkūnas, J. Laučka, Dr. K. Ambrozaitis, Z. Prūsas ir Pr. Naujokaitis.

Taigi, turime visą, naujai persitvarkiusį, Federacijos organizacinį aparatą, kuriame vėl dirba šioje srityje patyrę žmonės. Šiuo metu jau veikia JAV pilnai susiorganizavę 7 ateitininkiški vienetai, o eilė naujų dar kuriasi.

Suvažiavimas baigėsi 15 val., ir dalyviai vėl grįžo kiekvienas prie savo darbų bei vargų, išsinešdami ryžtą toliau dirbti Idėjai ir Tėvynei.

A. P.

KANADA

TORONTO

Toronte ateitininkai susispietė į būrį jau šių metų pradžioje. Tada dar jie čia nebuvo gausūs, todėl lyg ir drovėjosi save garsinti. Tačiau viešo veikimo klausimas buvo aktualus nuo pačios užuomazgos. Pereitos vasaros metu nepaprastai išaugo Toronto lietuviškoji parapija. Su ja proporcingai didėjo ir ateitininkija. Šiuo metu mūsų kuopa jau turi virš 80 narių. Tikslius duomenis sunku patiekti, nes skaičius dar nėra nusistovėjęs ir per kiekvieną susirinkimą sulaukiame vis naujų idėjos draugų, -ių.

Artimesniam susipažinimui rugsėjo 16 d. buvo surengtas pobūvis parapijos salėje. Į jį buvo pakviesti ir prijaučiantieji. Vakaras praėjo labai jaukioje nuotaikoje. Jį paįvairino literatūrinė valandėlė, kurios programą atliko Pr. Stočkutė, Julė Žalkauskaitė, Pranas Kozulis ir Br. Kriaučialiūnas. Netikėtai sulaukėme ir svečio iš JAV, būtent, atvyko inž.

IŠ UŽRAŠŲ KNYGELĖS

c

DIDŽIOJO EGZAMINO AKIVAIZDOJE

Šias mūsų kelias paskutines dienas, kurias praleidžiame Vokietijoje, galima pavadinti r a n k ų p a s p a u d i m u. Atsisveikiname vieni su kitais; su viltimi kada nors pasimatyti naujame krašte, Lietuvoje ar nors prie Juozapato pakalnės. Išvykstame į naujas aplinkas, naujas gyvenimo sąlygas ir pasineriame josna.

Pasikeičia ir ateitininkiškojo darbo sąlygos. Viskas susimaišo, apvirsta aukštyn kojom. Tokiu metu nepaprastai žymiai išryškėja mūsų žmonės: kas pajėgia nešti idealų naštą ir kas ne. Reikia tikėtis, kad netolimoje ateityje dar labiau išryškės. Nevienas ir suklups, nes ji slegia. Tačiau čia ir bus tas d i d y s i s a t e i t i n i n k o e g z a m i n a s. Didysis todėl, kad čia pats g y v e n i m a s praves ideologinio susipratimo patikrinimą ir pridės savo neišdeginamą antspaudą. Jokie centro valdybos nariai, nei rajonų vadovai ar įgaliotiniai, nei dvasios vadai, nei kuopų globėjai nepraves tokio patikrinimo, kokis mums ruošiamas tetulės emigracijos. Ir kas svarbiausia, kad čia į bandymo lauką dažnai nebus įleidžiamas joks vienetas: nei kuopa, nei skyrius, nei draugovė, bet šį egzaminą, broli ateitininke, turėsi laikyti pats vienas — i n d i v i d u a l i a i. Gerai, jei suspėsi prisišaukti Galybių Viešpatį į pagalbą ir, Jo padedamas, mokėsi parodyti, ką gali. Tačiau daug pareina ir nuo Tavęs paties. Štai šitoje vietoje ir pasirodys, ko vertos Tavo gražios kalbos, pasiryžimai ir pasižadėjimai.

Emigracija yra puikus rėtis. Jis taip švariai atskiria kiekvieną grūdelį, kad net stebėtis reikia. Išsijos ji mus visus iki vieno. Ir vargas užkliuvusiam! Jo idealai bus atimti ir išniekinti, o jų vietoje jam reikės garbinti mamoną.

Naujieji pasauliai nežada mums nieko gero. Tačiau mes iškalkime tąjį gėrį iš mūsų vargo dienų granito.

Plunksnaitis

Tübingeno studentai išlydi prof. Z. Ivinskį į Romą

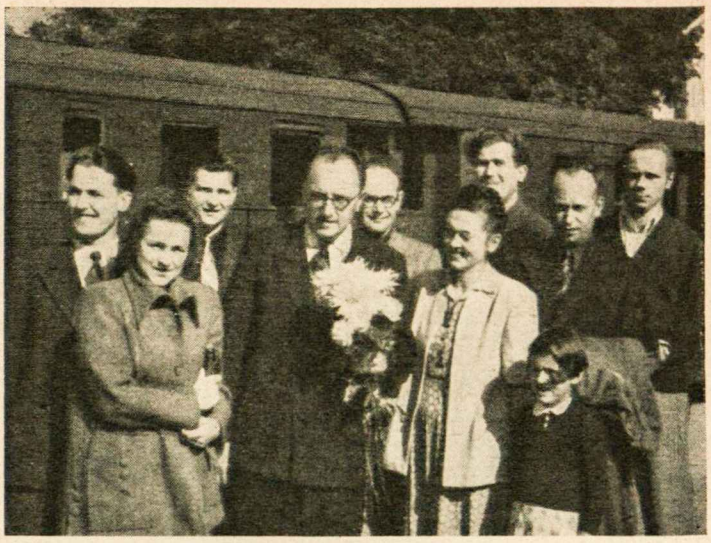

Labanauskas, kuris dabar profesoriauja Milwaukee universitete. Be to, mus sveikino buv. Federacijos dvasios vadas kun. dr. J. Gutauskas ir parapijos klebonas kun. dr. P. Ažubalis, visada nuoširdžiai padedąs mūsų reikaluose. Turėjome svečių ir iš anksčiau Kanadoje įsikūrusių tautiečių tarpo bei Toronto organizacijų atstovus. Prie šio pobūvio pasisekimo prisidėjo ir šeimininkės: R. Jakimavičiūtė, S. Jonaitytė, N. Ramonaitytė, J. Bliudžiutė ir kitos.

Po šio vakaro ilgai nesisekė sušaukti susirinkimo, nes kiekvienas šeštadienis ar sekmadienis vis būdavo užimtas įvairiais visuomeninio pobūdžio parengimais: koncertais ar susirinkimais. Mat, reikia priminti, kad Kanados ateitininkai nėra užsidarę vien savo kiaute; jų rasi visur: ir koncertuose, ir parengimuose ir pamaldose, ir šokiuose, ir amatų mokykloje, ir anglų kalbos kursuose.

Staiga mus pasiekia žinia, kad Clevelando (JAV) ateitininkai ruošiasi vykti pamatyti Niagaros krioklį. Daugumai torontiečių tai jau matyti vaizdai, tačiau, sužinoję, kad kartu su Clevelando at-kais bus ir mūsų mylimas vadas dr. A. Damušis, vyksta visi, kas tik gali. Susidarius 25 asmenų grupei, nusisamdę autobusą, dumiame apie 100 mylių JAV sienos link. Diena nors vėjuota ir vėsi, bet graži, giedra, ir spalių mėn. 22 d. po pietų prie Niagaros krioklio susitinka dvi idėjos brolių grupės. Susipažinimai, pasidalinimas įspūdžiais, pasitarimai veikimo klausimais, ypač ryšium su būsima JAV ateitininkų konferencija ir... toks negailestingas laikas mus vėl išskiria. Bet lieka pasiryžimas ir viltis ateinančią vasarą dar gausesniame būry vėl toj pačioj vietoj susitikti. Ar neideali vieta čia būtų sušaukti bendrą JAV ir Kanados at-kų konferenciją?

Spalių mėn. 30 d. sušauktame susirinkime dr. inž. A. Juozapavičius skaitė labai įdomią paskaitą tema: „Ekonominė Lietuvos pažanga". Prelegentas čia patiekė labai kruopščiai surinktų duomenų apie įvairias Lietuvos ūkio šakas, neapsiribodamas vien praeitimi, bet taip pat nurodydamas ir ateities atstatymo gaires, pabrėždamas, kad neatsitiktinai lietuvių tauta išgyveno daug bandymų. Šiuo metu kiekvieno mūsų pareiga pasirengti dirbti bet kurioje, nors ir siauroje, specialybėje. Prelegentas baigdamas išreiškė viltį, kad taip, kaip ir po I Didžiojo karo, ir dabar, sulaukę laisvės, visi skubėsime į savo tėvynę. Po paskaitos buvo diskusijos. Joms pasibaigus, St. Dargis pristatė naują „Ateities" atstovą J. Prakapą, kuriam palinkėjo sekmės platinimo darbe, ir kvietė paremti „Ateitį" aukomis. Susirinkimo pabaigoje, dalyviai pareiškė pageidavimą, kad susirinkimai būtų šaukiami dažniau, iš anksto numatant prelegentus.

Moksleivių At-kų Įgaliotinis Kanadai ir Toronto kuopos valdybos narys stud. Adolfas Bajorinas pradėjo tęsti savo filologines studijas Toronto universitete.

Šiuo metu Toronto kuopos valdybos, kuri laikinai eina Kanados Ateitininkų Sąjungos Centro Valdybos pareigas, sudėtis yra sekanti: Petras Bražukas — pirm., Sigita Jonaitytė — vicepirm., Petronėlė Stočkutė — Adolfas Bajorinas — iždininkas ir Vytautas Aušrotas — parengimų vadovas. Įdomu pastebėti, kad valdybą sudaro iš įvairių Vokietijos vietų suvažiavę žmonės, visi buvę studentai, o dabar paprastu darbu pelną sau kasdieninę duoną, kadangi šiame krašte yra palyginti sunku gauti darbo savo pamėgtoj srity ar specialybėje. Tačiau malonu pabrėžti, kad ateitininkai Kanadoje, nepaisant sunkių gyvenimo sąlygų, yra nepalūžę ir likę ištikimi savo aukštiems idealams. **V. A.**

ITALIJA

ROMA

1949. XII. 4 į naujai įrengtą Šv. Kazimiero Kolegijos salę susirinko Romos ateitininkai savo metiniam susirinkimui, kurį atsilankymu pagerbė Kolegijos Rektorius Kun. Dr. Tulaba, Dvasios Tėvas kun. Balčiūnas, prof. Z. Ivinskis, kun, Dr. Čyvas. Pradžioje buvo pagerbta didžiojo ateitininko — ideologo St. Šalkausko aštuonerių mirties metų sukaktis. Įdomią paskaitą apie prof. Pr. Dovydaitį skaitė prof. Z. Ivinskis. Susirinkime buvo atsisveikinta su kun. Dr. Čyvu, ligšioliniu Kolegijos prefektu, nuoširdžiu ateitininkų bičiuliu. Kun. Dr. Čyvas išvyksta į JAV.

Ta pačia proga išrinkta ir nauja valdyba: kun. Liubinas, kun. Grabys, dijak. Smilgevičius ir stud. Čeginskas. — **DIXI.**

VOKIETIJA

SPAKENBERGAS

Sąryšyje su lapkričio mėn. 27 d. įvykstančia pasižadėjimo švente, mūsų kuopos dvasios vado ir globėjo pastangomis, buvo surengta ištisą mėnesį užtrukę kuopos ideologiniai kursai. Paskaitas skaitė kun. V. Dabašinskas, kun. A. Sabas, studentai ateitininkai J. Andrulis ir J. V. Narbutas. Kursai buvo įdomiai, sklandžiai ir nuoširdžiai pravesti, todėl visi labai uoliai juos lankė.

Nors emigracija ir labai praretina mūsų eiles, tačiau, nežiūrint to, mes, kuopos likučiai, be ideologinio lavinimosi, pajėgėme ir viešumoje pasirodyti: lapkričio mėn. 12 d. įvyko mūsų pasirodymas. Buvo suvaidinta Moljero 3 veiksmų komedijėlė — „Meilė visų ligų gydytoja". Režisavo energingas mūsų kuopos globėjas stud. J. V. Narbutas. Visuomenei palikome labai gera įspūdį.

Lapkričio mėn. 23 d. išleidome į Kanadą dvasios vadą kun. A. Sabą, kuris nuoširdžiai globojo mūsų kuopą nuo pat jos įsikūrimo dienos. Kartu su dvasios vadu išvyko, aktyviai kuopos veikime pasireiškęs, stud. J. Andriulis. Išvykstantiems buvo suruošta arbatėlė ir įteiktos kuklios dovanos. Naujo dvasios vado pareigas perėmė kun. V. Dabašinskas.

D. Lapinkas

KEMPTENAS

Š. m. spalių mėn. 5 d. įvyko ateitininkų susirinkamas (moksleivių, studentų ir sendraugių). Studentams kalbėjo C. Valdybos narys J. Kananavičius, o mums, jauniesiems — kan. kap. Paulauskas ir Dėdė Juozas. Jaunųjų būrelis išsirinko naują pirmininką ir sudarė darbo planus ateičiai. Būrelį globoti sutiko stud. Šalaševičiūtė.

V. Leningas

OLDENBURGAS

Š. m. spalių mėn. pabaigoje Oldenburgo „Unterm Berg" lietuvių stovykla buvo panaikinta ir perkelta į Wehnen lietuvių stovyklą. Moksleivių ateitininkų kuopa, daugeliui narių išemigravus, buvo beveik pasinaikinusi, tačiau, susijungus šioms stovykloms, buvo iš naujo perorganizuota ir papildyta naujais nariais. Susijungimo metu įvykusiame reorganizaciniame kuopos susirinkime buvo išrinkta nauja keturių asmenų valdyba, kuri savo posėdyje pasiskirstė pareigomis sekančiai: K. Jakštas — pirm. Ž. Jurevičius — vicepirm. R. Vaitkevičiūtė — sekr. ir P. Kazirskis — ižd. (O kur socialinių reikalų vadovas? — Red.) Kuopa turi šiuo metu 31 narį. Sekančiame susirinkime kuopa pasiskirstė į du būrelius: berniukų ir mergaičių. Berniukų būrelio globėju sutiko būti sendr. J. Arštikys, o mergaičių — mkt. Petersonienė.

Lapkričio 2 d. kuopa surengė partizano minėjimą. Prie papuošto partizano kapo trumpą žodį tarė atsilankęs MAS Centro Valdybos narys stud. J. Šeškevičius. Po to buvo sugiedota tautos himnas ir giesmė Marija, Marija.

K. J.

FREIBURGAS

Freiburgo stud. at-kų draugovė, savo metu buvusi viena iš gausiausių, davusi lietuvių kolonijos gyvenime kultūrinį įnašą ir aktyviai dalyvavusi sąjungos veikime, jau užbaigė savo gyvavimo dienas.

Š. m. spalių mėn. 3 d. išleidome ir draugovės pirmininką Dr. A. Skėrį. Nors tai dar nepaskutinis d-vės narys, bet vienetas jau sustabdė savo veiklą, kadangi liko tik vienas d-vės narys, kurio jau niekas nebeišleis...

J. J.

SCHW. GMÜND

Dar vis krutame. Ir krutame visom kryptim. Krutame viduje, judame ir išjudiname vieną po kito savo narius į visus Amerikos lietuvių centrus. Jau aštuoniasdešimt su viršum išlydėjom! O tačiau dar mes nekišame kardų į makštis ir nepakuojame savo vėliavos atiduoti į Čikagą. Tuščias vietas ir postus tuojau užima naujos jėgos, nauji kandidatai, kuriuos vėl skubame apšviesti, papuošti ateitininkišku ženkleliu, kai ką žaliai balta juostele perjuosti, įduoti į rankas knygą su geriausiais linkėjimais ir parašais ir — atsisveikinti.

Kristaus Karaliaus šventės proga vėl 14 kandidatų davė iškilmingą pasižadėjimą budėti mūsų idealų sargyboje. Posėdis praėjo iškilmingai ir jautriai. Mūsų svečiai, sendraugiai pagyveno mielais prisiminimais jau tiek kartų dalyvautose panašiose iškilmėse; mes jaunesnieji džiaugėmės ir didžiavomės turėdami prieš akis savo vadus, vyresniuosius, kurie jau po 20 ir daugiau metų dirba ateitininkų gretose ir šviečia mums gražiausiais pavyzdžiais. Tokius gyvus gražius pavyzdžius turėdami, mes jautėme didelę stiprybę, kad, eidami jų pėdomis, mes nepalūšime ir sunkiausiose emigracijos sąlygose. Tuoj pat po posėdžio naujieji nariai davė nuotaikingą programėlę savo tėveliams, mokytojams, svečiams.

Jokio pastovaus, iš anksto numatyto darbo plano dabar nebeturime. Dirbame viską, kas būtiniausia stovyklai ir visuomenei. Išeina „Ateitis" ar „Aidai" — skubame pagelbėti, pakuoti, ekspedijuoti; atvažiuoja svečiai amerikiečiai, linksminame juos; suserga draugė ar tautietis, einame jo lankyti; susilikviduoja gimnazijos choras, organizuojame naują bažnyčiai; artinasi kokia religinė ar tautinė sukaktis, skubame ruošti meninius pasirodymus.

Minėjome Kristaus Karaliaus šventę drauge su visu stovykliniu jaunimu. Suruošėme vien savo ateitininkiškomis jėgomis Marijos Nekalto Prasidėjimo Akademiją. Šiai akademijai ruošti turėjome vos keletą dienų laiko, o užsibrėžta buvo labai daug. Pastatėme P. Jurkaus poezijos choreografijos vaidinimą „Šventoji mūsų vargo Sargė". Pro koplytėlę kryžkelėje praėjo istoriniai amžiai — baudžiavos laikai, spaudos draudimas, Lietuvos laisvės prisiminimas ir partizanų skundas. Visas tekstas buvo eiliuotas, išpintas giesmėmis ir specialiai parašytomis dainomis, religiniais šokiais ir palydėtas muzika. Pirmoj programos daly prie gražiai dekoruoto Aušros Vartų Marijos paveikslo Prof. A. Maceina skaitė paskaitą apie Marijos kultą.

Tačiau mums patiems didžiausio, neišdildomo įspūdžio padarė apsilankymas-koncertas Heilbronno sanatorijoje. Norėjome ten aplankyti 42 lietuvius-ligonis, nuvežti jiems knygų ir ta proga davėme montažą taut. poezijos, šokių bei dainų visų tautybių ligoniams. Automobilių garaže, prieš lauko lovytėse sėdinčius ligonis, kurie žiūrėjo ir klausėsi mūsų ne su iš anksto atsinešta kritika, bet atviromis širdimis mūsų tautinei dainai ir žodžiui, buvo lengva, gera, bet ir be galo graudu šokti ir deklamuoti. Po koncerto mūsų mergaitės tapo gausiai apdovanotos gėlėmis, o susispietę ligonys dėkojo, sakydami: „Susimildami, važiuokite visur, važiuokite dažnai ten, kur yra

Mūsų studentai New Yorko parke

ligonių, darysite didelį darbą. Aš jau penkeri metai negirdžiu nieko panašaus". Dr. Adamavičiaus pastangų ir nuoširdumo dėka mes buvome nepaprastai vaišingai priimti ir apdovanoti, — kaip per Velykas Lietuvoje! Norėjome mes ligoniams padaryti bent kiek džiaugsmo, juos išblaškyti valandėlę, o tuo tarpu mes patys patyrėme tiek geriausių įspūdžių, jog jie lydės mus visur, kur tik mes bekeliautume.

Baigdami, mes kreipiamės į visus seses ir brolius gmündiškius pasaulyje: dėkojame visiems drauge už malonius laiškus ir linkėjimus įvairiomis progomis. Atsiprašome, kad ne visada sugebame visiems atsakyti — kartais nėra laiko, pinigų ženkleliams, o kartais — nemaža apsileidimo. Iš anksto dėkojame ir už tuos siuntinius, kurie, žinome, jau yra pakeliui į Gmündą, ir kurie per Kristaus Gimimo Šventę bus išpakuoti ir padėti po eglele mūsų ligoniams, mažiausiems ir Jūsų globos reikalingiausiems.

Sveikindami Jus, Mielieji, Švenčių proga, linkime: užsimiršti, kiek tai galima, ir nebejausti svetimos žemės vėsumos, o susirinkus visiems mintyse į mūsų medinę Tėviškės bažnytėlę pagarbinti Kūdikėlį, gimusį taip ištrėmime. **VALDYBA.**

Mūsų studentai New Yorko parke

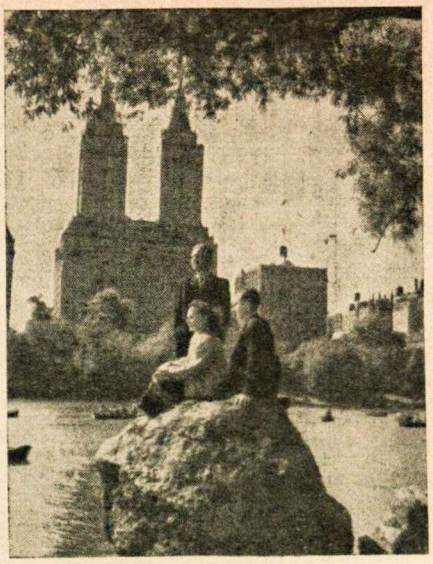

MŪSŲ SENDRAUGIAI Į AMSTERDAMĄ

Mūsų Sendraugių Sąjunga, kaip žinome, priklauso „Pax Romana" pasaulinei katalikų intelektualų organizacijai (MIIC), kuri kiekvienais metais rengia suvažiavimus, apimančius visų tautų atstovus. Ateinančiais metais toksai tarptautinis katalikų intelektualų suvažiavimas yra šaukiamas Amsterdame (Olandijoje) rugpiūčio 19—27 dienomis. Mūsų Sendraugių Sąjunga pakvietimą į šį suvažiavimą jau yra gavusi. Suvažiavimas prasidės iškilmingomis kardinolo Joh. van Jong, Utrechto arkivyskupo, pamaldomis. Pagrindinė suvažiavimo tema yra „Katalikas intelektualas atpirkimo darbe." Ši tema yra padalinta į penkias smulkesnes: 1. Intelektualas ir moderninė mokslinė kultūra, 2. Intelektualas ir religinis gyvenimas, 3. Intelektualas ir politika, 4. Intelektualas ir socialinis bei ekonominis gyvenimas, 5. Intelektualas ir kultūrinis gyvenimas. — Visoms šioms temoms išvystyti yra kviečiami žymiausi įvairių kraštų katalikai mokslininkai.

Suvažiavimo metu yra numatyta nemaža ekskursijų į Olandijos didžiųjų tapytojų kilmės miestų ir į meno muziejus: į Amsterdamo apylinkes; į kasyklas Limburge; prie nusausinamos Zuyderzee. Suvažiavimui pasibaigus, rugpiūčio 29 dieną kongreso dalyviai traukiniu ir lėktuvais išvyks į Romą, kur bus priimti Šv. Tėvo ir aplankys pagal Šventųjų Metų nuostatus keturias pagrindines Romos bažnyčias.

Mūsų sendraugių dalyvavimas Amsterdamo suvažiavime turės didelės reikšmės. Todėl Ateitininkų Federacijos Vadovybė Amerikoje jau yra paprašyta skirti atstovus šiam suvažiavimui.

KVIEČIAME

Atėjo laikas, kad kiekvienas turi būti ne tik Ateities skaitytojas, bet ir bendradarbis. Mes nebegalime laukti, kol redaktorius, pasitelkęs keletą žmonių, išleis numerį. Redaktoriaus pareiga tik tvarkyti, paskirstyti turimą medžiagą ir kuo mažiausiai pačiam rašyti. Bet dabar viskas vyksta kitaip. Kiekvienas nori skaityti, bet rašyti — ne. Ar tokiu būdu gali augti laikraštis, ar gali jis pulsuoti mūsų gyvenimu?

Persitvarkant ir persikeliant Ateičiai į Ameriką, kviečiame visus kuo aktyviausiai įsijungti į spaudos darbą. Niekados nelaukime, kol kitas parašys. Taip atsitiko ir su Ateitininkų Kongresu New Yorke. Niekas neparašė korespondencijos, niekas neatsiuntė nuotraukos, nes kiekvienas manė — kas nors parašys. Redakcija turi paskui iš laiškų, iš kitų laikraščių lipdyti žinutę. Prie kiekvieno vieneto reikia surasti korespondentą, kuris reguliariai pranešinės apie vietinę veiklą.

Ateitininkija yra viena šeima. Mums įdomu, ką veikia sendraugiai, kaip jie reiškiasi savo profesijose. Apie tai niekada neturėjome jokių žinių. Kviečiame mielus sendraugius kartas nuo karto pranešti apie save Ateities redakcijai, kad ji galėtų sudaryti sendraugių skyrių. Studentija pradėjo dabar naują, įdomų gyvenimą. Studijuoja įvairiuose universitetuose, kur vis skirtingos tradicijos, papročiai. Nors vienas lietuvis būtų patekęs į svetimtaučių jūrą, tačiau ir iš jo pasaulio šį bei tą išgirsti visada miela; kaip jam atrodo naujoji aplinkuma, kas patinka, kas ne, kas baigia, kokias temas pasiėmė diplominiam darbui, kas apgynė doktoratą? Moksleiviai taip pat pasipylė įvairiose mokyklose. Kiek įspūdžių, kiek minčių! Kodėl to viso negali būti mūsų kronikos puslapiuose?

Ateičiai reikia ir straipsnių, ir eilėraščių, ir novelių. Seniau, dar Lietuvoje, visi moksleiviai su užsidegimu veržėdavosi į spaudą, o dabar visus apėmė kažkokia apatija. Niekas nemėgina. Kiekvienas galvoja, gal atmes redakcija. Niekados nereikia bijoti ir nusiminti. Jei šį kartą atmes, tai kitą kartą įdės. Jei dešimtį kartų atmes, tai vienuoliktąjį tikrai matysiu savo kūrinėlį atspausdintą, įamžintą.

Kad laikraštis turėtų gyvą kontaktą su savo skaitytojais, reikia rašyti jam ir savo pageidavimus, pastabas. Išreikšti savo nuomonę, kas buvo gerai, kas ne. Kiekvienas laikraščio numeris turi būti vis kitoks, vis geresnis, vis įdomesnis. O tai bus pasiekta, kai visi įsilies į bendradarbių eiles.

Daug kas turi foto aparatus, gamina nuotraukas. Jos taip pat reikalingos laikraščiui. Reikia čia pastebėti, kad iki šiol beveik visos nuotraukos buvo blogos. Spaudai reikia ypatingo ryškumo. Nuotraukos negali būti mažos. Visur yra nusistovėjęs formatas — dvigubas atviruko dydis. Redakcija dažnai turi jas mažinti, iškarpyti, visokiais būdais sustatyti. Kai yra didelės nuotraukos, galima geriau jas sutvarkyti ir sugrupuoti.

Todėl visus iš visų pasaulio kampų kviečiame įsijungti į bendradarbių eiles: rašyti korespondencijas, eiles, noveles, straipsnius, siųsti nuotraukas, visa siela ugdyti Ateitį. Tada ji pasidarys tikroji mūsų gyvenimo draugė ir mūsų švyturys.

MŪSŲ BRANGIA SESE IŠLYDINT

Iš tos Lietuvos palaukės, iš Vokietijos, kurios žemės susieina su mūsų tėvyne, mes skirstomės tolyn. Platieji vandenys atskiria mus nuo Europos, kur, rodos, užpūsdavo lietuviškas vėjelis, praplaukdavo Tėvynę matę debesys.

Mūsų dauguma jau tenai, Amerikoje ir kituose kraštuose. Reikia iš Lietuvos palaukės išlydėti ir mūsų brangiausią seserį „Ateitį".

Seniau, kai mūsų emigrantai vykdavo į užjūrį, motulė juos apverkdavo ir įsiūdavo į škaplierius šilainės — gimtųjų laukų žolelių, kad klajūnams visada primintų tėvynę. Kokią šilainę mes įsiūsime mūsų brangiausiai seseriai? Juk ji išaugo iš mūsų vargo, buvo tokia pat varginga kaip ir mes, tačiau jos širdis galingai plakė, jaunystė joje degė neapsakomu karščiu. Ir šiai mielai seseriai mes siuvame tą pačią šilainę, kurią įdėdavo mūsų motulės. Mes siuvame gimtosios žemės ilgesį, kad ji kiekvieną jaunuolį šauktų amžinai paslikti ištikimu Tėvynei ir mūsų idealams. Mes siuvame viltį, kad ir nevilties apimti pabustų ir išlaikytų širdies tyrumą Dievui ir Tėvynei. Mes siuvame idealų ilgesį, kad juo persunktų visus brolius, kad visi pakiltų ir atsinaujintų mūsų didžiajame Brolyje — Kristuje.

Kaip toji mūsų motulė, ir mes su liūdesiu išleidžiame seserį. Ji išvyksta ne į namus, ne į Lietuvą, ne į Vilnių, iš kur ji galėtų lankyti visas jaunųjų širdis, o už jūrų marių, už vandenėlių. Nuliūdę esame dar ir dėl to, ar nepavargs tos rankos ir širdys, į kurių tarpą ji ateina. O ji kužda, kad nori pasilikti jaunųjų tarpe, kad galėtų su jais vargti ir džiaugtis, nes ji išaugusi iš mūsų vargo ir minčių. Todėl ji ir dreba, žengdama į laivą ir pasidarydama dar nauja pabėgėle.

Iš Vokietijos, kur buvome atkūrę mažu mastu visą Lietuvą, ji tik antroji tokia emigrantė. Pirmieji iškeliavo „Aidai", o dabar keliauja mūsų sesuo — ATEITIS. Visi kiti draugai, mūsų laikraščiai ir žurnalai, čia pabaigė savo dienas. „Ateitis" negalėjo sustoti. Ji gimusi mūsų kovos dienose, subrendusi dideliuose bandymuose, todėl ji ir turi pilną teisę keliauti ten, kur susibūrė kovos ir audros vaikai. Šis numeris Europoje yra šiuo tarpu paskutinis. Nuo N. Metų ji eis New Yorke.

„Ateitis" laukia visų mūsų širdžių ir rankų. Nuo mūsų visų pastangų ir darbo ji pasidarys gražesnė. Išpuoškime ją, kaip savo tikrą seserį, išdabinkime, kad ji šviestų prieš kitas tautas, kad visada drąsi ir nepavargus pasibelstų į visų jaunuolių duris ir juos nužertų aukso spinduliais.

Išlydėdami turime padėkoti visiems bičiuliams, ypač broliams amerikiečiams, kurie su meile ir atsidėjimu globojo mūsų seserį. Dėkojame ir tiems, kurie ją čia, Vokietijoje, atgaivino, nesigailėdami laiko nei energijos. Dėkojame visiems bendradarbiams, pradedant nuo pirmos klasės moksleivio ir baigiant universiteto profesoriais. Kartu kviečiame visus ir toliau su dar didesniu uolumu bendradarbiauti, paremti ją raštais, nuotraukomis ir visu kuo.

Kartu ir atsiprašome, jei ką užgavome ar sudarėme nemalonumų. Mūsų norai buvo dideli, bet mūsų galios tokios menkos. Dirbom, ką galėjome. Su visišku prisirišimu stengėmės ją papuošti, nuskaidrinti jos veidą. Visa atidavėm jai, kad ji pasiliktų mūsų tarpe.

Mūsų bičiuliams, kurie ją pasitiks uoste ir iš mūsų perims, linkime dar didesnės sėkmės, dar didesnio pasišventimo, ištvermės aukoje, kad „Ateitis" pasidarytų ne tik ateitininkiškojo, bet viso katalikiškojo jaunimo seserim — žurnalu. Tegu Apvaizda lydi mūsų žygius ir mūsų troškimus įgyvendina!

REDAKCIJA

VISIEMS „ATEITIES" SKAITYTOJAMS IR PLATINTOJAMS

Nuo N. Metų „Ateitis" pasirodys iš New Yorko. Todėl visi Gerb. Skaitytojai ir platintojai, kurie dar nėra atsilyginę už ankstyvesnius žurnalo numerius, prašomi tai atlikti šiuo būdu:

1. Vokietijoje esantieji platintojai atsilygina, siųsdami pinigus šiuo adresu: Antanas Razma (14b) Tübingen, Reutlinger Str. 12.

2. Visi kituose kraštuose esantieji platintojai pinigus siunčia „Ateities" administracijai Amerikoje šiuo adresu: M. Zigmas Kungys, 161 High street, Room 8, NEWARK, N. J., USA.

Kraštų įgaliotiniai dirba senąja tvarka. Jų adresai:

ARGENTINOJE: Rev. Pranas Garšva, Mendoza 2280, Avellaneda, Bs. A. Rep. Argentina.

ANGLIJOJE: Antanas Laurinaitis, 43 Victoria St. Manningham, Bradford, England.

AUSTRALIJOJE: Petras Bielskis, Bulahdelah, N. S. W. Australia arba Rev. Paulius Jatukis, Archbishops House, West Terrace, Adelaide, Australia.

ISPANIJOJE: Jonas Pabedinskas, Calle de A. Mellado 78, Madrid, Espana.

ITALIJOJE: Rev. Dr. V. Cukuras, Via Casalmonferrato 20, Roma, Italia.

KANADOJE: Jonas Prakapas, 316 Crawford St., Toronto, Ont., Canada.

KOLUMBIJOJE: Danutė Slotkienė, Villavicencio, Columbia, S. A.

PRANCŪZIJOJE: Liudas Stankevičius, 11 Av. Général Leclerc (Av. d'Orlean) 11. Paris, France.

„ATEITIES"
ADMINISTRACIJA EUROPOJE

DĖMESIO!

Visi studentai ateitininkai, gyvenantieji **Australijoje,** prašomi pranešti savo adresus Mr. E. Kirchner įstaigai Europoje, **stipendijų, gavimo reikalu.** Reikalas yra skubus, todėl prašome nedelsti! Adresus siųsti šiuo adresu:

Mr. **E. Kirchner**
(13 b) **München,** Meichelbeckstr. 10
Germany, US Zone
SAS Cenro Valdyba.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

St. Šimkus — LIETUVIŠKOS MIŠIOS mišriam chorui, 4 balsmas arr. J. Gaubas.

Juozas Gaubas — LIAUDIES DAINOS mišriam chorui, I.

Dainos skautiškam jaunimui — paruošė J. Zdanavičius.

J. Gaubas — KREGŽDUTĖ — vaikų chorui. (Visus šiuos leidinius išleido Juozas Kreivėnas Memmingene 1949 m.).

B. Budriūnas — O NEMUNE — mišriam chorui, išleido „Muzikos žinios" Čikagoje.

LAIKAS (El Tiempo) — mėnesinis Argentinos lietuvių žurnalas, Nr. 10.

AIDAI — 26 numeris.

VISI SKAITO, PLATINA IR REMIA ATEITI

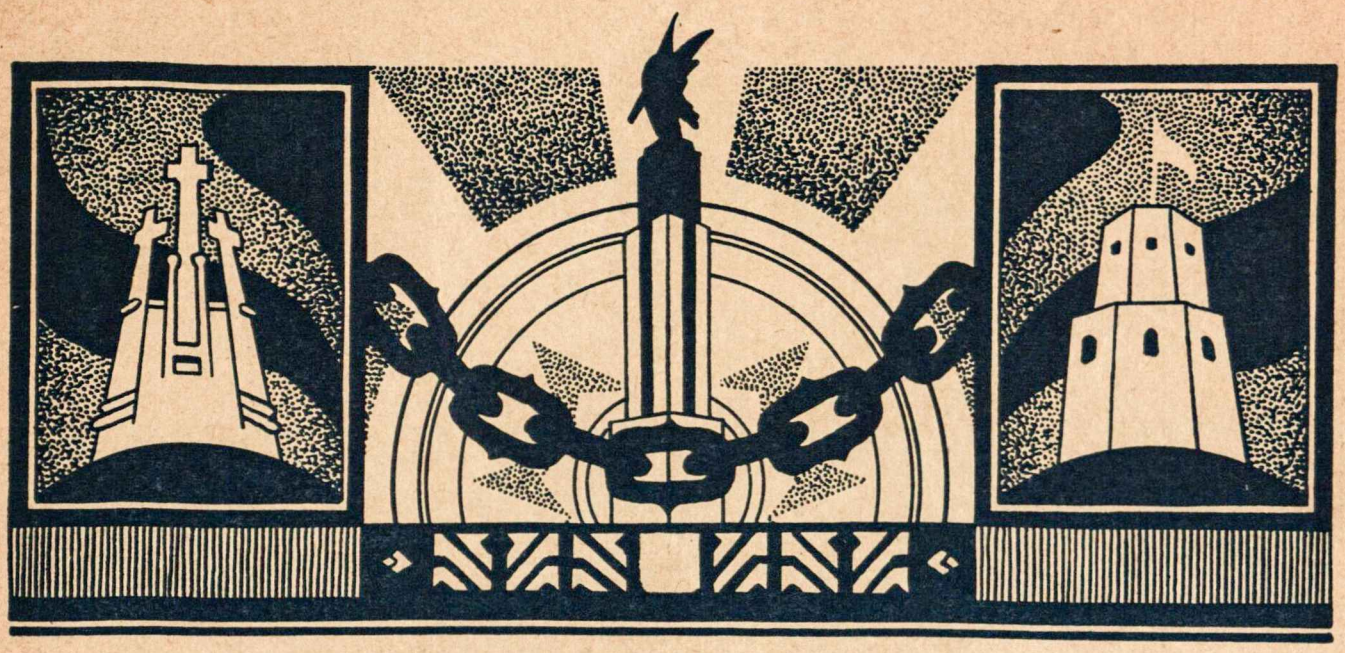

LIETUVA DIEVAS APVEIZDI IR GINA

TURINYS

Dr. A. Baltinis, Kalėdos — taikos šventė . . . 1
Kalėdos, Kalėdos (eilėraščiai) 2
J. Kavaliūnas, Pilnutinės asmenybės bruožai (tęsinys iš 3 numerio) 4
Nelė Mazalaitė - Kruminienė, Tiltas (novelė) . . 6
Kun. J. Grabys, 1950 metai — 25-ji jubiliejiniai metai 8
Palangos Juzė, Pajūriais pamariais 10
Danutė Daugirdienė, Pasimatymas liepų alėjoje . 13
Gimtosios kalbos skiltelė 15
T. B., Žodis priklauso filatelistams 15

MŪSŲ JAUNIESIEMS

Gražina Memėnaitė, Kalėdų senelis 16
Emory Homes, Sąmojus ir artimo meilė 16
Augsburgietė, Žiemos takai (eil.) 17
Dėdės Juozo laiškai 17
Mintį miklink 18
Kreivos šypsenos 18
Įvykiai, darbai, žmonės 19
Iš užrašų knygelės 20
Mes svetimoje žemėje 20

Viršelių 1 psl. — Fra Angelico — Kristaus užgimimas.
Viršelių 2 psl.: vinjetė — P. Aleksandravičiaus, Žiema — V. Maželio nuotrauka; 3 psl. vinjetė — P. Miškinio. Teksto vinjetės ir išpuošimai: P. Augustinavičiaus, A. Džiugėno, L. Pretkelio. Tekste 14 iliustracijų ir 8 vinjetės.

ATEITIS

NR 4 (12) ATEITININKŲ LAIKRAŠTIS 1949

REDAGUOJA: Paulius Jurkus, Antanas Sabaliauskas.
REDAKCIJOS ADRESAS: Schw. Gmünd, Bismarckstr. 1
Leidžia Ateitininkų Moksleivių ir Studentų Sąjungos. Spaudė: Buchdruckerei Karl Hofmann, Schorndorf.
G. M. Z. F. O. de la Direction de l'Education Publique Autorisation N° 5169 de la Direction de l'Information.

ALp(LKA)1786
1949, Nr.4

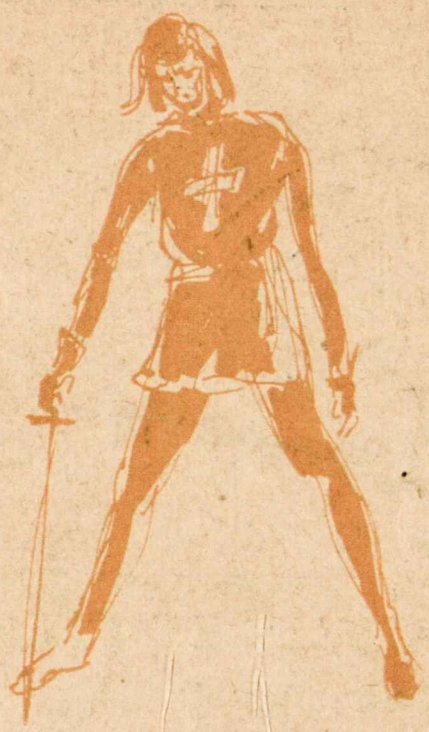

AIDAI

MĖNESINIS KULTŪROS ŽURNALAS

Aidai 1950 m.

AIDAI — Pasaulio Lietuvių Kultūros Žurnalas — nuo 1950 metų sausio 1 d. išeina Jungtinėse Amerikos Valstybėse.

AIDAI ir toliau žadins tautinės kultūros kūrybą, skelbs jos laimėjimus, burs aplink save visas mūsų tautos intelektualines, meninės ir religines pajėgas.

AIDUS redaguos redakcinis kolektyvas, sudarytas iš žymių lietuvių mokslininkų, rašytojų ir kitų kultūrininkų. Vyriausias redaktorius — rašytojas Antanas Vaičiulaitis.

AIDŲ prenumerata: J. A. Valstybėse, Pietų Amerikoje, Meksikoje ir Ispanijoje - 5.00 dol.; Kanadoje - 5.50 dol.; kituose kraštuose - 6.00 dol. Atskiras numeris JAV - 50 c., kituose kraštuose - 55 c.

AIDŲ redakcija: Ant. Vaičiulaitis, 2087 N. Maine Ave. Scranton, 8, Pa.

AIDŲ administracija: AIDAI, Kennebunk Port, Maine, Tel. 5, U.S.A.

LIETUVIŠKA KNYGA KIEKVIENO LIETUVIO DRAUGAS

Lietuviška knyga išsaugos mūsų širdžių tyrumą, lietuviškumą, stiprins varge, guos nusivylimo valandose. LIETUVIŠKA KNYGA yra burės, kurios mūsų tremtinių laivą parves namo.

VENTA — Lietuviškų Knygų Leidykla Tremtyje, išleidusi nemaža knygų, tęsia savo darbą toliau. Šiuo metu baigiami spausdinti šie leidiniai:

LIETUVIŲ KALBOS VADOVAS, parengtas prof. Dr. Pr. Skardžiaus, St. Barzduko, A. Laurynaičio. Knyga turės apie 700 psl.

K. Pelėkio — GENOCIDE — Lietuvos rezistencijos kovų istorija anglų kalba. 284 psl. 102 iliustracijos, didesnio formato.

Antano Maceinos — DIDYSIS INKVIZITORIUS, II papildyta ir pataisyta laida.

Jau parengti spaudai šie leidiniai:

Katryna Grigaitytė-Graudušienė — PASLAPTIS — lyrikos knyga. Iliustravo V. K. Jonynas.

Kun. Dr. Pr. Gaida — IŠBLOKŠTASIS ŽMOGUS — filosofinė studija apie tremtį.

Aloyzas Baronas — NERAMŪS ŽMONĖS — novelių rinkinys.

Antanas Maceina — JOBO DRAMA — filosofinė literatūrinė studija.

VENTOS ADRESAS — Ventos Leidykla, 14 a Schw. Gmünd, Bismarckstr. 1, Germany, U.S. Zone.

VENTA

90. 725.671